



**Adversus anabaptistas Philippi Melanchthonis Iudicium. : Item
An magistratus iure possit occidere anabaptistas, Iohannis
Brentij Sententia. Item Articuli, inspectionis ecclesiarum
saxoniae, emendati.**

<https://hdl.handle.net/1874/420702>

3

ADVERSVS

ANABAPTISTAS PHILIPPI ME-
lanchthons iudicium.

I T E M

*An Magistratus iure possit occidere Anabaptistas ,
Iohannis Brentij Sententia.*

I T E M

*Articuli , inspectionis Ecclesiarum
Saxoniae , emendati.*

ADVERSVS

ANABAPTISTAS PHILIPPI M. P.

IN V. S. P. M. P.

M. P. M. P.

ANABAPTISTAS PHILIPPI M. P.

IN V. S. P. M. P.

M. P. M. P.

ANABAPTISTAS PHILIPPI M. P.

IN V. S. P. M. P.

REVEREN

DO PATRI, FRIDERICO AB-

BATI AD SANCTVM

Aegidium Noriber-

gæ, Philippus Me

lanchthon

S. D.



Cripsi ante aliquot
menses breuē dispu-
tationē aduersus ana-
baptistas. Sic enī erā
eo tempore occupa-
tus, ut non uacaret
mihi ei uni argumento adsidere. Et qui
meum iudicium requirebant, adeo ur-
gebant, ut uel uacuo non uiderentur re-
licturi satis temporis ad longiorem cō-
mentarium, permisi tamē, ut ederetur
hoc quaecunq; scriptum, ut interea ex-
taret mea sententia. Multas pestes secū
trahit illud dogma, nec una in re tan-
tum fallūtur isti fanatici homines. Id qđ
nuper rescui ex quodā qui initiatus illis

CONTRA ANABA

*Anabaptiste
fugiendi sunt*

impiis mysteriis, ultro resipuit. Nulla est ueterū haresium, quæ non uideatur his autoribus repullulare. Prodest igitur hortari imperitos homines, ut fugiant Anabaptistas: obambulat Satan, tanquā leo rugiens, quærens quem deuoret. Quid enim aliud sunt illorū disputationes, quàm insidiæ diabolicæ. Non sæpe scripturas citāt, plerūq; rōnibus nituntē, & illis quidē male inter se cohæretibus. Quod indicium est corruptarū mentiū, ut Pauli uerbo utar. Nos uero rogem⁹ Christū, qui dixit Petro, se pro eo rogasse, ne deficeret eius fides, ut & corda nostra custodiat, & ut exascitet in nobis fidē, ne & simplicitate Verbi Dei ad impias opinionēs abstrahamur. Vale foeliciter.

CONTRA

ANABAPTISTAS PHILIPPI MELANCTHONIS Iudicium.

SAepe alias diximus, quorū locorum notitia maxime necessaria sit. Indicauit

tauit em̄ eos Christus, cum iubet prædicari pœnitentiã & remissionem peccatorum. Et uoluit Paulus ostendere principalia capita doctrinæ Christianæ, ubi inquit: Finis præcepti est charitas ex corde puro, & conscientia bona, & fide nõ ficta. Iidem loci proponunt apud Prophetas: Misericordiam uolui, non sacrificium, & scientiam Dei plus quàm holocausta. Ad hunc modum & alias sæpe scriptura monet, ut maxime cognoscamus hos locos, doctrinam pœnitentiæ, itẽ fidei, patientiæ, charitatis, et omniũ bonorũ operũ. In hos locos intueri nos oportet, his excitãda sunt corda & exercẽda, ut simul in nobis timor & fides augeantur, & crescat cognitio Dei, & quoties aliquã partem Scripturæ in manus accipimus, illi loci quos recensui maxime requirendi sunt. Et est quãdam summa doctrinæ Christianæ informanda. Sed hoc seculo plane præpostera quãdã sapientia delectantur homines, rixant de cæremoniis, item de tradiõibus hu

*Principalia
doctrinæ Chri
stianæ capita*

manis sine fine, interim de poenitentia, de fide, de Cruce, de Charitate, & omnibus bonis operibus magnum silentium est. Nos autem summam doctrinae Christianae saepe alias tradidimus, & fortasse suo loco repetemus. Nunc quia de Sacramētis tam multae ac punitiosae dissensiones sunt, uisum est hoc loco attingere illas controuersias, ut p̄muniamus aliqua ex parte impitos aduersus haereses, quae magno numero subinde nascuntur. Est enim difficile retinere uerū inter tot scandala, in tot dissensionibus, & fere fit, ut error gignat errorem, quemadmodum significat & Paulus, cum inquit, proficere haeticos in deterius.

QVID SIT SACRAMENTVM.

*Sacramētū
quid sit.*

Est autem Sacramētū signum diuinitus institutū promissae gratiae Dei. Et placet mihi olim usurpata uox, Accedat Verbum ad elementū, & fit Sacramētū. Nam haec duo sunt in sacramento, Res quae significat promissam gratiā, & Verbū quo p̄mittitur gratia, & quo

& quo Deus instituit signum. Multa igitur sacramenta numerari possent, si quis omnia signa promissionum diuinarum diligenter uellet colligere. Ad afflictio est sacramentum. Est enim res cui adiunxit Deus uerbum quo promittit gratiam: ut, Cum iudicamur, a domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Item, Filium quem diligit, corripit. Item, Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te. Quanquam igitur sensus carnis reclamet, & iudicet afflictionem signum esse irae, tamen statuere debemus non ex nostro sensu, sed ex Verbo Dei afflictionem signum esse gratiae, seu misericordiae. Sunt item sacramenta officia charitatis, quia accedit uerbum dei quo promittitur gratia: Date & dabitur uobis, remittenti remittetur. Ut enim arcus significat terram non esse perituram amplius diluuium. Ita significat opera charitatis, quod Deus uelit nobis ignoscere. Sicut uellus Gedeonis signum fuit promissae uictoriae, ita afflictio signum est promissae gratiae. Neque tamen uellus iustifi-

*Sacramenta
sunt officia
charitatis.*

cavit Gedeonem, sed fides qua credidit Deo, ita afflictio non iustificat: ita nec opa charitatis iustificant, sed signa sunt promissæ gratiæ. Oportet igitur fidē accedere quæ credat promissioni Dei. Ad hunc modū, & pleræq; aliæ res colligi possent, quibus additæ sunt promissiones gratiæ, quæ recte & utiliter Sacramēta uocari possint. Nos autem Sacramēta cōmuni consuetudine nūcupamus hæc duo, Baptismū, et Cœnā Domini, quia sunt cæremoniæ quædā diuinitus institutæ, quibus sunt additæ promissiones gratiæ.

Ufus Sacramentorum.

Posteaquā de uocabulo Sacramenti diximus, dicendū est etiam in genere de usu Sacramentorū. Primū igitur hoc sciamus, sacramēta non tantū instituta esse in hoc, ut notæ essent, quæ discernent Christianos à gentibus, sicut toga Romanos discernēbat à Græcis: aut sicut uestitus discernit Monachos. Sic enim scribunt nonnulli Sacramēta esse instituta, ut per hæc ostendamus gentibus,

nos

nos credere Christo, & profiteamur fidē
 coram hoibus, & nostro exemplo alios
 inuitemus ad suscipiendam doctrinam
 Christi. Nos uero sic sentiamus Sacramē
 ta esse uoluntatis diuinæ signa erga nos,
 nec tantū signa esse nostræ professionis
 erga homines. Ut em̄ uellus erat Gedeo
 ni nō tantū pro notā qua exercitus eius
 ab hostibus, tanquā Castrensi tessera dif
 cerneret, sed magis signū uolūtatē dei,
 & promissæ uictoriæ pignus. Ita & nobis
 Sacramenta sunt signa uoluntatis Dei,
 Sicut & Christus docet, cum inquit: Hoc
 facite in mei memoriam. Meminisse au
 tem Christi, non est tantum docere ali
 os, sed meminisse beneficiorū, quæ ac
 cepimus & ipsi ab eo per mortem eius, &
 resurrectionē, hoc est, meminisse remis
 sionis peccatorū, quam per eū cōsequi
 mur. Sicut em̄ uoluntas Dei ostenditur
 in Verbo, seu promissione, ita etiam
 ostendit in signo tanquā in pictura. Et
 ut Verbum percipitur auribus, ut exu
 scitet fidem in corde, sic incurrit signū

*Sacramēta di
 uine uolunta
 tis signa.*

ib. ubi dicitur
 a malou
 anabasi

Sacramentū
 quomodo utē
 dum.

in oculos, ut & ipm exuscitet fidem in corde. Ideoq; Augustinus scripsit sacramentū esse uisibile uerbum, quia idem significat quod pmissio, & est tanquā pictura diuinæ uolūtatis, sicut uerbum uox est uolūtatis diuinæ. Hæc de usu sacramentorū iudicauī lectorē esse monendum, quia quīdam docent sic tantū uti sacramentis, ut coram hoībus profiteamur fidem: Hanc partē prætermittunt, esse utendū illis, quia moneant & significēt quid à Deo accipiamus, quia erigant & exuscitent fidem. Erit autem hic locus magis perspicuus, cum exposuerimus uniuscuiusq; Sacramenti proprium usum.

Secundo, prodest & hoc moneri, Sacramenta non iustificare. Fallunt enim qui existimant se mereri remissionem peccatorū isto opere, cum manducant Cœnā Domini. Paulus eñ docet iustificari nos non ex operibus, sed ex fide. Et sicut audire uerbū sine fide nō iustificat; ita uti sacramēto sine fide non iustificat.

Nam

Nam & ipsum sacramentū est, ut ante dixi, uerbum quoddā uisibile. Sicut em̄ uox percipitur auribus, ita sacramentū incurrit in oculos, ut moueat corda ad credendū: Et cum sacramenta continent promissiones, ita demum recte utemur illis, cum credamus nos ea cōsequi quæ promittunt, nam promissiones requirunt fidem. Sicut Paulus docet Rom. iiii. Et ibidem docet Abraham non esse iustificatū ex circūcisione, sed Circūcisionem fuisse signum iustitiæ, id est quo Deus testatus sit se misereri Abrahæ, ac iustificare Abrahā. Hoc testimonio confirmatū est & alitur fides Abrahæ, propter quam iustificatus est. Ideoq; adpellat Paulus Circūcisionem sigillum iustitiæ, ut em̄ sigilla nos de alterius uoluntate certos faciunt, ita per Circūcisionē certior fit Abraham de uoluntate Dei. Sic & nos uti Sacramentis nostris debemus, & iudicare ea esse signa iustitiæ, quæ exhibuerit nobis Christus, ut testetur se remittere peccata & iustificare.

*Sacramenta
continēt pro
missiones*

*Promissiones
requirunt fi
dem.*

Quia baptizati sumus, gerimus notam
 qua testatur Christus se remittere pecca-
 ta agentibus poenitentiam, seu territis co-
 scientiis, non secus ac si quotidie nouo
 signo de caelo idem testaretur. Nec est
 somniandum unius esse temporis Baptis-
 mum, semper hanc notam gerimus, cum
 poenitentiae, tum promissae gratiae.

DE BAPTIS

M O.

*Baptismus si-
 gnum poeni-
 tentiae.*

Baptismus est signum poenitentiae, &
 remissionis peccatorum. Principio
 enim quod sit signum poenitentiae, tes-
 tatur Ioan. Matth. iii. qui ait: Ego bap-
 tizo uos aqua ad poenitentiam. Et sic praed-
 icatio Ioannis est praedicatione poeniten-
 tia. Sicut Esa. xl. scriptum est. Ita & bap-
 tismus eius uerbi signum est, quod a Ioan-
 ne praedicatum est. Deinde, quod bap-
 tismus sit signum remissionis peccatorum,
 adparet ex uerbis Christi: Qui crediderit,
 & baptizatus fuerit, saluus erit. Et
 Pau. ad Titum. iii. uocat baptismum lauacrum

crum regeneratiōis, & renouationis spi-
 ritus sancti. Non igitur solius mortifica-
 tionis signum baptismus est, præsertim
 cū prædicatio pœnitentiæ in Euangelio
 non sit tm̄ cōminatio, sed habeat coniu-
 ctam promissionem gratiæ. Sic em̄ ait
 Ioan. Agite pœnitentiã, quia appropin-
 quat regnum cœlorum. Et Ioan. i. Ecce
 agnus dei, qui tollit peccata mūdi. Non
 significat igitur baptismus pœnitentiã
 ita, quin simul ostendat remissionē pec-
 catorū per omnem uitam, sicut Paulus
 inquit. Quicūq; baptizati sumus in Chri-
 sto Iesu, in mortē ipsius baptisati sumus.
 cōsepulti. n. sumus cū illo per baptismū
 in mortē. Cū igitur baptismus significet
 mortificationē seu pœnitentiã, eaq; effici
 debeat per omnē uitā donec moriamur,
 satis constat baptismū nō esse opus, ad
 unum quoddā certū tempus pertinens,
 sed significans in omni uita pœnitentiã.
 Nihil igitur necesse est repetere signum,
 alioqui quotidie baptizari oportebat.
 Semp̄ em̄ agere pœnitentiã & terreri iu-

CONTRA ANABA

dicio Dei, semper erigi & confirmari
per fidem debemus.

DE VSU ET FRVCTV SACRA
menti Baptismi.

*Opera nõ de
lent peccata.*

Sicigitur utendũ est baptismo. Ter-
rere nos debet, & ad pœnitentiam
hortari, & ostendere iram Dei ad-
uersus peccatum. Et cum in Christum
baptizemur, iubet uidere in Christo irã
Dei aduersus peccatũ. Sic enim irasci-
tur Deus peccato, ut nulla creatura, nul-
lus angelus, nullius sancti quantũuis bo-
na opera delere peccatũ potuerint. Itẽ
ut filium suum uoluerit pro peccatis of-
ferri, sic ut non solum isto mortis gene-
re foris adficere, sed etiam intus tanq̃
abiectus à deo expauesceret. Cum itaq̃
tantopere oderit Deus peccatũ, admo-
net nos baptismus, qui consepeliit nos
cum Christo in mortem, ut uere expa-
uescamus & terremur magnitudine iræ
diuinæ, sicut & Christus de sua morte in-
quit: Ne plorate super me, sed plorate
super

super uos, & super filios uestros. Transfert enim mortis suae causam & exemplum in nos. q. d. Ego patior, sed pro uobis, sustineo iram Dei, non quam ipse merui, sed quam uos meruistis. Nisi plorabitis & ageris poenitentiam, dabitur poenam, & manebit ira Dei super uos. Est ergo hic baptismi usus, magnitudinis irae diuinae ad exemplum Christi terreri, & prophanae baptismum, qui securi sine metu Dei, sine poenitentia uiuunt, etiam si quotidie abluerent, semel est nobis traditum signum iudicii Dei, & mortis nostrae. Itaque ipsum signum renouare nihil opus est. Sed hac respiciamus quo signum pertinet. Accepimus enim tanquam condemnati capitis, signum mortis nostrae, & iudicii Dei. Expauescere igitur nos oportet, & agere poenitentiam, & sentire quod Deus iure succedat nobis, & iure puniat nos. Neque uero satis est baptismo perterriti, sed in his terroribus oportet nos fidem concipere, & intueri baptismum, ac sentire signum esse promissae gratiae & res

Signa renouare, nihil opus est

*Desperata
conscientiæ
remedia.*

missionis peccatorū . Et adprehendere uocem Iohannis, Appropinquat regnū coeloz. i. gratia, sapiētia, misericordia, iusticia, uita, Itē : Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi . Ita quoties laborat & luctatur cum desperatione conscientia, intueri debemus hanc notam uoluntatis & misericordiæ Dei, quæ testimoniū est promissæ gratiæ, modo credamus Deo p̄mittenti, atq; ea fides sic nos erigens in his pauoribus, est iusticia corā Deo, hanc postulat Deus, hæc bene de Deo sentit. Hæc uidet nos diligere & Deo, nos curæ esse Deo tanq̄ patri propter Christū . Sic igitur baptismo utendum est, etiam ad consolationem . Et sicut Verbum est traditū, ut sit aduersus desperationem præsidium, ita & baptisimus inter arma numerandus est, quæ tradita sunt cum depugnantibus cū desperatione & incredulitate. Sic enim confirmare nos debet ad credendū, quæ ad modum si noua miracula de coelo ostēderentur, & ut Gedeonem uellus ad credendum

dendum exuscitavit. Ita & nos hortari
baptismus & ad credendū erigere debet.

Secūdo hic animaduertendū est, cū
baptismus sit signum mortificationis,
omnes afflictiones, deniq; mortē ip̄am
significari & baptismo, & ad hoc tradi
tum esse, ut testaret afflictiones & mor
tem, quæ naturæ imposita fuerat p̄pter
peccatū, nunc salutarē esse, nec adfligi
nos ut perdamur, sed ut saluemur & in
sertas esse afflictōes nostras morte Ch̄ti
sti. Sicut autem mors Christi sacrificiū
est, ita et nostræ afflictiones, quia sunt
insertæ Christo per fidem, sacrificia sunt
Deo grata. Et quemadmodū glorifica
tus est Christus, ita significat baptismus
ac testatur nos exaudiri, liberari, iuua
ri, glorificari. In omnibus igitur adfli
ctionibus respicere ad baptismum debe
mus, qui admonet placere Deo, ut hu
miliemur et adfligamur, et significat
promitti in omnibus afflictionibus au
xilium.

*Mors Christi
sacrificium.*

CONRA ANABA
DE BAPTISMO IOHANNIS
et Christi.

*Distinctio ba
ptismi Christi
& Iohannis.*

EXternus baptisimus quem admini-
strat Iohanes, nihil differt ab exter-
no baptismo quē Christus administrat,
sive Apostoli. Idem enim signū est insti-
tutum diuinitus per ministeriū Iohānis,
qui est minister noui testamenti, sicut in-
quit Christus: Lex & Prophetæ usq; ad
Iohannem &c. Christus igitur signo iam
instituto & ipse usus est, Iohannes uero
nō distinguit externū baptismum, sed
suū ministeriū ab officio Christi, quia Io-
hānes baptizat tm̄ aqua, hoc est, exter-
nū baptismū administrat, & prædicat
Verbū, idem faciunt Apostoli. Sed Chri-
stus non tm̄ externū baptismū admini-
strat, sed satisfacit pro peccatis nostris.
Tollit peccata, dat Spiritū sanctū. Ni-
hil igitur signum externū administratū
à Christo, differt à signo administrato
à Iohanne, idem significant & efficiunt
utraq; , sed personæ differunt ac officia.
Iohānes em̄ missus est tm̄ ut prædicaret,
sicut & Apostoli. Christus uero missus est
ut tollat

ut tollat peccata, ut det Spiritū sanctū
 Non igitur nostris operibus, aut satisfac-
 tionibus deleri peccatū, significauit Io-
 hānes. Sed docuit filios Dei fieri nō pos-
 se, nisi Christus mittat in corda nostra
 Spiritū sanctū, per quē sanctificemur &
 renouemur, ac gubernemur. Et sicut
 Verbū externū quisquis tandē prædicat
 siue Iohānes, siue Christus, siue Apосто-
 li, idem est, ita & signū idē est. Sed hoc
 pprie Christi opus est, dare spiritū san-
 ctum. Datur autē spiritus sanctus, quādo
 Deus uel per Verbū, uel per signū perter-
 refacit, & consolatur ac uiuificat corda,
 nam & uerbū & signū adhibentur, ut per
 ea Deus moueat corda, perterrefaciat ac
 rursus erigat per fidem, cum intuentur
 uel Verbū, uel signū. Hac de usu baptis-
 mi tenere nos ac scire prodest, ne somni-
 emus baptismū opus esse, quod ad unū
 aliqd' tēpus pertineat, sed ut eo utamur
 in omni uita, iuxta Pauli doctrinā Ro.
 vi. cum ait: Consepulti sumus cum illo
 per baptismum in mortem.

*Solus Chri-
 stus dat spiri-
 tum sanctum.*

CONTRA ANABA.

DE BAPTISMO INFAN-
tium.

Baptismum infantium constat & ue-
teribus scriptoribus ecclesie proba-
ri. Nam Origenes et Augustin⁹ scri-
bunt ab Apostolis receptū esse, Et Cy-
prianus, Chrysostronus, et Augusti. ad-
uersus Iulianū. Item de peccatorū meri-
tis clare probant. Hoc præfari uolui, quia
prodest scire quid ueteres indicauerint
de re tanta, nec est ab illis sine certis et
perspicuis scripturæ testimoniis dissen-
tiendum. Hoc tempore improbant qui-
dam baptismū infantium, et postulant
adultos denuo baptisari. Hæc dogmata
cū nulla firma testimonia ex scripturis
habeant, tamen aliqui amplexi sunt. Et
hui⁹ erroris auctores, alia multa impia
dogmata sparserunt: De rerum cōmu-
nicatione, de tollendis Magistratib⁹. Cū
autē hæc signa, et has notas impietatis,
isti Phanatici spiritus præ se ferant, meri-
to debuit etiam suspecta esse nouitas in
aliis dogmatibus, Sed Christus prædixit
de

*Veterum opi-
nio, de baptis-
mo infantium.*

de nouissimis temporibus fore, ut mul-
 ti seducantur, hoc magis uigilare debe-
 mus, et nullum dogma recipere sine cer-
 tis et perspicuis scripturis. Nunc ad cau-
 sam. Hoc constat, promissionē gratiæ et
 regni Dei etiam ad infantes pertinere.
 Huius sententiæ habemus manifesta te-
 stimonia in scripturis. Primū, quia præ-
 ceptum est, ut etiam infantes circūcide-
 rentur. Fuit autem circuncisio signum
 promissæ gratiæ, et promissi seminis, in
 quo benedicendæ sunt omnes gentes. Et
 Paulus Circūcisionem uocat signum iu-
 stitiæ, Roma. iiii. Et Gen. xvii. scriptum
 est: Ero Deus eorum. Item: Masculus cu-
 ius præputii caro nõ fuerit circūcisa, de-
 lebitur anima illius de populo suo. Hæ
 sententiæ quid aliud sunt quàm promif-
 siones gratiæ: Nam cum ait, Ero Deus
 eorum, significat se uelle misereri & ser-
 uare eos. Et postea cum minatur iis qui
 non circūciduntur, certe testatur se cir-
 cuncisos in gratiam recipere, non circū-
 cisos non recipere, ut Circūcisio pro ues-

*Promissiones
 etiã ad infan-
 tes pertinent*

ro, ac certo signo gratiæ habeatur, nõ-
 dum de baptismo dico, tantũ hoc colli-
 go, quod promissio gratiæ & uitæ ater-
 næ pertineat etiam ad infantes. Etem si
 Circũcisio, quæ est signum gratiæ, ad in-
 fantes pertinuit, necesse est etiam grati-
 am ac remissionem peccatorũ ad infan-
 tes pertinere. Secundo Matth. xix. scri-
 ptum est: Sinite paruulos ad me uenire,
 & nolite eos prohibere, talium est enim
 regnũ cœlorum. Hanc sententiã ita elu-
 dunt quidam, Christum non hoc dice-
 re, quod regnum cœlorum sit puerorũ,
 sed eorum qui pueris similes sint, uerum
 hæc interpretatio præcedentibus uerbis
 refellitur. Christus em̄ iubet paruulos ad
 se adferri, quare necesse est ad eos etiã
 gratiã pertinere, alioqui non erant ad-
 ferendi ad Christũ, sed abiiciendi inter
 inimicos Dei. Item, ut maxime Christi
 uerba, non de paruulis interpretemur,
 sed de his qui sunt illorũ similes, adparet
 tamẽ eum adprobare & recipere paru-
 los, alioqui em̄ neq; eos probaret, qui il-
 lorũ

*Refellitur
 quorundã e-
 lusio de bap-
 tismo paru-
 lorum.*

lorū euasissent similes. Postremo Marcus inquit: Benedicebat eis, quod accipi nō potest aliter, nisi qđ receperit in gratiam, quod cōmendauerit eos patri sanctificandos & seruandos &c. Huc exēpla etiā sunt accersenda. Non em̄ dubiū est quin regnum Dei pertinuerit ad pueros, qui sunt interfecti ab Herode, sicut significat Euāgelista, citans locū Jeremiae de sanctis martyribus. Cum itaq; hoc cōstituerimus, qđ regnū Dei pertineat etiam ad pueros, iam uidendū est ad quos pueros pertineat, nam si ad omnes pueros etiam extra Ecclesiā pertinet, nihil eis opus est baptismo: sin autē remissio peccatorū nō est, nisi ubi Verbū est & Sacramēta, remissio peccatorū ad eos pertinebit, quibus aut Verbū, aut Sacramentū adhibetur. Nullū autē e scripturis testimoniu adferri potest, quod pmissio gratiae pertineat ad pueros qui sunt extra Ecclesiam. Et in cōfesso est remissionem peccatorū nō esse, ubi neq; Verbū est, neq; Sacramēta, sicut Petrus inquit Act. iiii.

Quibus pertineat regnū Dei.

C O N T R A A N A B A

*Vbi sit remis-
sio peccatorū*

Neq; em̄ aliud nomen est sub cœlo datū
hominibus, in quo oporteat nos saluos
fieri. Cum itaq; ibi tantum sit remissio
peccatorum, ubi aut Verbum est, aut
Sacramentū, consequitur, salutē ad eos
infantes pertinere, quibus adhibetur Sa-
cramentū, quod est signum ac testimo-
niū promissæ gratiæ omnibus ætatibus
non tantū adultis: nullam firmā ratio-
nem, nullum perspicuum scripturæ te-
stimoniū uideo aduersus hęc rationem
opponi posse. Cum remissio peccatorū
ibi tantum sit, ubi Verbum est, ac Sacra-
mentū, cōsequitur, ad eos infantes per-
tinere remissionem peccatorū, qui Ec-
clesiæ inserūtur, quibus signum promissæ
gratiæ adhibetur, quod si non satis
firma hęc ratio aduersariis uideat, offen-
dant ipsi ac probant remissionem pecca-
torum ad infantes extra Ecclesiam per-
tinere. Nisi forte hoc malūt sentire pro-
missionem gratiæ, omnino ad infantes
non pertinere. Sed nos diuersum supra
ostendimus. Sed inquirunt. Baptismus

requirit Verbum ac fidem, infantes au-
 tem cum nihil intelligant, neq; Verbū
 habent, neq; fidem, huic aduersariorū
 rationi exemplū Circūcisionis opponit,
 quæ cum etiā Verbū ac fidem requi-
 reret, tamen adhibebatur infantibus di-
 uino mādato. Sunt autem plane gratiæ
 eiusdem, Christi signa, Circūcisio & ba-
 ptismus. Non enī fuit Circūcisio tantū
 promissionū corporaliū signum, sed po-
 tius pmissi seminis, scilicet Christi, sicut
 et Paulus ad Ro. iiii. testatur, cum uocat
 signum iustitiæ. Et ad Gal. docet ante le-
 gem fuisse promissionem gratiæ ac iu-
 stitiæ. Sicut igitur Circūcisio testabatur
 tunc remissionem peccatorū ad infan-
 tes pertinere, tametsi nondū uterentur
 ratione, nondū intelligere Verbum pos-
 sent. Ita & nunc baptismus testatur ad in-
 fantes remissionem peccatorū pertine-
 re, etiam si prædicationem Verbi non
 dum intelligant. Quod si magnopere
 contendant aduersarii infantes nihil in-
 telligere, eodem modo colligere po-

Obiectio Anabaptistarū

erunt, aut infantes omnes ad regnum Dei pertinere, aut nullos omnino, Quod cum sit absurdū, fateantur ad eos infantes pertinere remissionē peccatorū, quibus Sacramentū adhibetur. Sed nullum præceptū, inquiunt, cogit baptizare infantes. Ad hoc respondeo, tametsi præceptum expressum nō habeamus, tamē habemus exemplū, quod ualere debet, cum scriptura diuersum nō præceperit. Habemus itaq; causas ex scriptura sumptas. Primū igitur ostendāt aduersarii, ubi scriptura prohibeat baptizare infantes. Deinde ostendant, cur non liceat transferri exemplū Circūcisionis ad baptismū, cum eundem Christū significet utrūq; signum. Postremo hanc causam nostrā, quæ ex scriptura sumpta est, confutent, scilicet, cum pertineat promissio gratiæ ad infantes, nec sit extra Ecclesiam remissio peccatorū, efficitur, ut sit adhibendū signum infantibus, quod testetur ad eos pertinere remissio peccatorum. Hæc causa cum sit de scriptura sumpta

pta, falso adculant nos aduersarii, quod sine autoritate scripturae baptismum infantiam probemus, ac uideate quàm nõ sit tutum assentire iis qui uetant baptizare paruulos, nusquã neq; scriptum, neq; pictum est remissionẽ peccatorũ ibi esse, ubi neq; verbũ, neq; Sacramentũ est, quare nunq̃ poterũt affirmare Catabaptistæ, q̃ illi pueri, quibus nõ adhibet baptismus, seruentur, aut consequant remissionẽ peccatorũ, quod testimoniũ scripturae? quod exemplũ e quã ex scriptura rationem adferant, ut sciamus infantes extra Ecclesiam consequi remissionẽ peccatorũ? Hinc intelligi potest, quàm incerta doceãt aduersarii. Et hæc una res Catabaptistis fidẽ detrahete possit, quod cũ improbant baptismũ paruulorũ, affirmant rem incertissimã, remissionẽ peccatorũ alicubi esse, ubi nec Verbum sit, nec Sacramentũ. Cum igitur tam sint incerta dogmata eorum, adparet, quantũ periculũ sit ea recipere cõtra ueterem Ecclesiae cõsensum, qui grauissimas causas habet de scriptura

Respõsio obiectorum.

Baptismus si-
gnum remissi-
onis peccatorum

sumptas. Sed hic obiter etiam dicendū est, quod peccatum remittatur infantibus. Video autē ueteribus scriptoribus hoc placuisse, remitti peccatum originale infantibus. Sic em̄ scribit, cum sæpe alias, tum maxime aduersus Iulianum Augustinus, citans etiam aliorum scriptorum testimonia, eamq; sententiam nos sequemur: non em̄ accipiendus est baptismus pro inani signo, sed pro signo remissionis peccatorū, proq; testimonio diuinæ uoluntatis, ut supra diximus. Est igitur hoc loco exponendū, quomodo remittatur peccatum originale. Vocant autem peccatū originis Christiani scriptores corruptionem humanæ naturæ; quod sine noticia Dei, sine timore, sine fide nascimur. Et præterea adferimus nati concupiscentiam, qua adtrahimur ad manifesta flagitia. Hæc autem corruptio humanæ naturæ sequuta est maledictionem post lapsum Adæ. Porro, sunt hoc tempore quidam, qui dum nimium philosophant, negant hanc corruptionem

ruptionem peccatum esse, sed hi prorsus
 dissentiunt a scriptura. Augustinus mira-
 tur suis temporibus fuisse, qui peccatū
 originis negarēt, cum nemo antea fue-
 rit in Ecclesia qui sic senserit, & inquit:
 Ab initio usq; ad præsens tempus, quo
 ista nouitas orta est, hoc de originali pec-
 cato apud Ecclesiæ fidem, tanta con-
 stantia custoditum &c. Hoc magis no-
 stris temporibus uituperāda est quorum-
 dam calliditas, qui uetus dogma de pec-
 cato originis irrident. Sed colligemus ex
 scripturis locos, qui docent & naturam
 corruptam esse, & eam corruptionē uere
 peccatum esse, Ro. v. Per unum homi-
 nem peccatū intrauit in mundū, & dein-
 de in omnes homines mors pertransiit,
 quia omnes peccauerūt. Et Ephe. ii. Era-
 mus natura filii iræ, sicut & ceteri. Esse
 autem filios iræ, est eiusmodi peccatū
 habere, cui Deus irascitur, & quod da-
 mnat. Et in Psal. scriptū est: Ecce enim
 in iniquitatibus cōceptus sum, & in pec-
 catis cōcepit me mater mea, id est, cū for-

Peccatū origi-
 nale unde-

*Pelagianorū
Sententia.*

marer, eram immundus, & contrahebā
peccatū. Et Geñ. viii. Formatio cordis
humani mala est à pueritia. Significat
em̄ nos nō imitatione, seu exemplis ma-
lorum corrumpi, sicut Pelagiani sense-
runt, & iudicant Philosophi. Sed natus
ram humani cordis, secum inde usq; ad
pueritiam adferre cōcupiscentiam, q. d.
prius existere in natura concupiscentiā,
quā in sensum imitandi: & haud scio,
an nomen formatio hic de natiuitate ac
formatione fœtus sit accipiendū? Huc
pertinet & locus Ioan. i. Qui non sunt
nati ex sanguinibus. Damnat em̄ Euan-
gelista omnes qui non sunt ex Deo nati.
Et Iohan. iii. Quod natum est ex carne,
caro est. Et Paulus Roma. viii. Caro nō
potest legi Dei subiici. Posset autem legi
Dei subiici, si non adferret secum corru-
ptionē, ac peccatū nascens. Sentire igi-
tur debemus quod natura corrupta sit,
hoc est, quod nascamur sine timore Dei.
sine fiducia erga Deum. Item, quod ad-
feramus nati concupiscentiam nobiscū,
quæ

quæ est efficax, ut inquit Paulus in membris nostris, & parit vitia. Præterea sentiamus eam corruptionem eiusmodi peccatum esse, quod damnet Deus. Philosophi mirati sunt quid sit causæ, cur homines tanta vi ad vitia ferantur, nec possent obtemperare rationi recta monenti, sed docet nos Christiana doctrina causam esse peccati originis, quia post Adæ peccatum maledicta sit eius posteritas; hinc illa naturæ corruptio est. Ut enim arbor sit sterilis, si maledicat ei Deus, ita natura corrupta est et debilitata, postquam eam filii iræ facti sumus. Nunc res deo ad institutum. Remittitur peccatum originale infantibus, non ita ut morbus totus statim sanetur. Sed ignoscitur eis, ne rei habeantur istius peccati: seu, ut veteres loquuntur, donec in hac carne vivimus, manet morbi reliquæ, sed reatus tollitur. Recipiunt enim in gratiam pueri & sanctificantur à Deo. Sicut enim de Circumcisione scriptum est: Ero Deus eorum, quod est recipiam eos in gratiam, custodiam eos,

Comparatio.

*hoc est simile
inquit inquit
-mud*

CONTRA ANABA

& sanctificabo eos, gubernabo eos. Ita & isti pueri commédati Deo, recipiuntur in gratiã, sanctificantur & custodiuntur à Deo. Quandẽ enim ratione nondũ urantur, tamen agitat eos Deus pro modo ipsorum, Nam neq; in senibus ratio efficit iustitiam Christianam. Sed Deus incutit uerum timorem, & ostendit peccatum his quos ad poenitentiam reuocauit, eosq; rursus per fidem erigit, ac iustificat. Effecit spiritus sanctus, ut sentiret Ioannes nondũ natus presentiã Christi. Ita sanctificari à spiritu scđo, & alii infantes electi sine rónis auxilio possũt. Hactenus de infantium baptismo diximus. Pro quibus inquit Augustinus, ideo uehementius contendere debere, quia pro se ipsis non possunt dicere. Fuit autem nostra ratiocionatiõis hæc summa. Cum remissio peccatorũ non sit, ubi nec Verbum est, nec Sacramentũ: sequitur, ut ad illos infantes remissio peccatorũ pertineat, quibus est adhibitũ Sacramentũ, quod testatur pertinere ad remissionem peccatorũ

Infantes recipiuntur in gratiam.

peccatorū. Et si quis contendat Sacra-
mentum nō esse administrandū his, qui
Verbum non intellegunt, aut solum Sa-
cramentū non significare remissionem
peccatorū, huic exemplum Circuncisio
nis opponatur, quæ significauit ad infan-
tes gratiam pertinere, tametsi Verbum
nondum intelligerēt, atq; hoc exemplū
testatur solius Sacramenti usum alicubi
esse apud eos, qui Verbū non intellegūt.
Si quis interroget, quid conferat baptis-
mus pueris? Huic respondeo, qd' signi-
ficet ad eos pertinere promissionem gra-
tiæ. Porro cum non sit remissio peccato-
rum, ubi nec Verbum, nec Sacramentū
est, fit ut illi cōsequantur remissionem
peccatorū, quibus Sacramentū adhibe-
tur, nam tota Ecclesia credit remissio-
nem peccatorum hic esse, ubi Verbum
ac signum est. Et hanc fidem præ se fe-
rens, commendat infantes Deo, quia
Christus inquit: Sinite paruulos ad me
uenire, & signum adhibet, quia non est
certum remissionē peccatorū alibi esse.

*Quid baptis-
mus conferet
pueris.*

C O N T R A A N A B A *

*Extra ecclesi-
am nulla est
remissio.*

ubi nec Verbum, nec signum est. Hanc
Ecclesiæ fidē nulla causa prorsus est, cur
implorent Catabaptista, neq; enim po-
terunt unquam ostendere remissionem
peccatorū extra Ecclesiam esse. Qui po-
stulant ut denuo baptizemur, hanc unā
sequuntur causam, quia nō liceat infan-
tes baptizare. Atqui nec prohibet scriptu-
ra eos baptizari, & Christus testatus est
eos ad regnum Dei pertinere. Iubet em̄
ad se adferri, dicit talium esse regnū cœ-
lorum, significat eis custodes angelos es-
se datos à patre, sic enim inquit: Ange-
li eorū in cœlis semper uident faciē patris
mei in cœlis, sunt haud dubie filii Dei
qui custodiuntur ab angelis. Quæ cum
ita sint, cur excludunt eos isti ab Eccle-
sia, & Sacramentis, cum nō constet re-
missionem peccatorū esse, ubi nec Ver-
bum est, nec Sacramentum. Cum igitur
nulla sit causa cur improbetur baptis-
mus infantium, nihil necesse est denuo
baptizari, sed qui postulant ut denuo ba-
ptizemur, hi cogitant baptismum certi

alicuius

alicuius temporis opus esse, uidelicet, cū
 cœperis agere pœnitentiã & credere, tū
 demum iubent baptismo uti, ut signum
 cum animo cōsentiat. Quid facient isti?
 toties ne baptizabunt, quoties relapsi a
 gunt pœnitentiã. Sed isti non satis neq;
 signi officium, neq; pœnitentiæ naturã
 intelligere mihi uidentur, ipsi signa ad-
 hiberi arbitrantur, ut sint testimonia fi-
 dei nostræ apud hoïes. At nos supra do-
 cuimus, signa nō tantū esse testimonia
 fidei nostræ aduersus hoïes, sed tradita
 esse ut sint testimonia diuinæ uolunta-
 tis erga nos, sicut ipsum Verbum. Sicut
 igitur doctrina alicubi præcedit iustifica-
 tionem, ita etiam si baptismus præcede-
 ret alicubi pœnitentiã, tamen non es-
 set p̄pterea damnandus, Multa discunt
 aliqui antequã perueniant ad iustifi-
 cationē, num Verbum, p̄pterea quod di-
 dicerūt, falsum est, aut ex animo eiciē-
 dum? Ita nec baptismus, etiam si ante
 tēpus adhiberetur, propterea abluendus
 erit, nihilo enim Verbum minus habet

*Signa testimo-
 nia sunt diuina
 uoluntatis.*

dignitatis quàm signū. Porro ut Verbum
 quod semel didiceris, postea etiam exu-
 scitat & confirmat corda, ita etiam ba-
 ptismus semel adhibitus, per omnem vi-
 tam exuscitat ad pœnitentiã & ad fidẽ.
 Quare non ad unũ aliquod tẽpus perti-
 net baptismus, sicut nec pœnitentiã uni-
 us alicuius temporis est, sed per omnem
 uitam caro mortificari debet, & carna-
 lis securitas exui, & contra crescere fides
 & pax spiritualis cordis debet. Ex his col-
 ligi potest, non oportere baptizatos in
 infantia postea rursus baptizari. Vide au-
 tem quã nihil utilitatis adferat doctrina
 Catabaptistarũ, de ipsa caremonia ual-
 de rixantur, De usu signi magnũ silentiũ
 est, nos potius usum cõsideremus, ac uer-
 ba baptismi intueamur, quæ mirabili-
 ter erigere & cõfirmare territas cõscien-
 tias potest. Quo pertinet em̃ illa uerba
 In nomine patris, & filii, & spiritus san-
 cti baptizari: Testantur quod pater & fi-
 lius, & spiritus sanctus recipiant nos, &
 ita recipiant, ut quanquã sentiamus nos
 esse

Utilitas do-
 ctrinae Cata-
 baptistarum.

esse meritos æternam iram, quanq̄ moriamur, tamẽ adsint nobis, remittat peccata, uelint nouã uitam donare, sic paciscitur nobiscũ Deus, & per signum & per Verbum, quod nostri misertus sit, & in hac mersione uelit nos aspergere sanguine filii sui, & mortificata carne, uitã spiritualem in nobis efficere. Quãdo igitur prostrata cõscientia quã maxime territa est, & sentit se nihil nisi mortem, ac iram mereri, tũ respiciat ad hoc spectaculũ, & se uere mergi in aquã sentiat, & sciat adesse patrem & filium & spiritũ sanctum, qui uelint ignoscere & seruare. Ideo enim ut crederetur remissio peccatorum, iusserunt in suo nomine baptizari, suum nomen nobis ostendi, ut inuocaremus ac crederemus promissionibus diuinis, figuram orationis. In nomine patris, & filii &c. Ita intelligere poteris, ut in Psalmis accipitur, Illi enim in curribus & in equis, nos autem in nomine Domini, id est, nos mandato Dei, & propterea freti eius presentia & auxiliis

*Utilitas uerĩ
baptismi.*

lio pugnamus. Ita baptizamur in nomine patris, & filii, & spiritus sancti, quia iussu eius & ordinatione baptizamur sentire debemus, quod nos receperit ingratiam, quod adsit, quod iuuet, quod sit seruaturus. Eodem redit res si exponas in nomine, id est, uice, quia qui uice Dei baptizat, testatur Deum baptizare, ergo si mergit nos ipse pater in mortem, & aspergit sanguine filii sui, & sanctificat per spiritum sanctum, uiuificabit nos haud dubie. Nec alia erit sententia, si legas, in nomen patris, ut significet nos esse iam factos peculium Dei, & reconciliatos Deo, ut possimus inuocare nomen domini Dei, & sciamus nos ei curae esse, nos ab eo seruari, & gratis iustificari. Hæc uerba baptismi sunt consideranda ad fidem excitandam, in quibus uidere licet, quomodo se effundat erga nos diuina bonitas, & ostendat se nobis ut credamus & seruemur. Oremus itaque Deum, ut exuscitet ac prouehat in nobis fidem,

ut

ut tantam uim bonitatis cernere & prædicare possim⁹, atq; hæc fidei exercitatio est, ut uerbis Christi utar, inter grauiora legis, Cæremonia ipsa est in altero genere. Quantum potuimus hoc tempore ostēdimus, quàm sit inane dogma Anabaptistarū, nam & infantes baptizare licet, cum ad eos remissio peccatorū pertineat, quæ non est, ubi nec Verbū, nec Sacramentū est. Et ut ante tempus baptizaretur aliquis, non propterea baptismus est improbandus, ut neq; Verbū dediscendū est, aut improbandū, quod ante iustificationem didiceris. Habent autem Anabaptistæ multas alias notas, quibus declarant quo Spiritu agantur. Paulus iubet probare spiritus. Itaq; sibi male cōsulunt hi, qui se cum ea factiōe coniungunt priusq; totam cognouerint ac inspexerint qualis sit, simpliciter impium est, quod docent, nō licere Christi anis gerere Magistrat⁹, aut obire officia

*inane dogma
Anabaptistarum.*

*Error Anaba-
ptistarū de re-
rum coione.*

magistratum, exercere iudicia, gladio uti aduersus fontes, & similia, de quo loco alias sæpe dictū est. Est & hoc dogma impium, quod exigunt, ut Christiani conferant totas facultates in commune, de qua re obiter hic dicemus. Est enim & hoc dogma de cōmunicandis facultatibus, uaa inter seditionum faces, quas Phanatici isti spargunt in uulgus. Ego nō minus pro seditiosis habendos censeo, qui publicas & receptas leges rerum diuisione improbant, quā illos qui prorsus negant phas esse Christiano gerere Magistratus. Sic igitur statuo Christianis licere proprias facultates tenere, aut diuitias possidere, Hoc confir-
mat Paulus ii. Corinth. ix. ubi docet largiendum esse quantum quisq; uelit, nō ex mœstitia aut coactione: ubi clare Paulus testatur non esse cogendos Christianos ad deferendas facultates suas, At si peccatū esset diuitem esse, profecto exigeret ac ꝑciperet eis discedere à diuitiis, nec ꝑmitteret arbitrio uniuscuiusq;

largiri

largiri quantum uelit. Et ad Timot. inquit: Præcipe diuitibus ne superbiât, ne ue confidant in incertis diuitiis &c. Hoc nõ præcipit, ut discedant à facultatibus, ut totas in cõmune conferant. Et si diuites esse peccatum est, cur numerat eos ibi inter Christianos, oportuerat enim antea abdicari possessionẽ rerum, si id postulabat doctrina Christi. Et Christus Matth. xix. Non ait impossibile esse diuites intrare in regnum cœlorum, sed difficile. Postremo ut adprobat Euangeliũ Magistratum, & reliquas civiles ordinationes, ita etiam emptionem, uenditionem, ac legitimam rerum diuisionem. Id uult Paulus, cum inquit: Ementes tanquam non teneatis. licet emere, augere possessionem, sed sine cupiditate ac auaritia: & ad similes casus uitæ huius civilis pertinet quod sequitur, Utentes mando sic, ut non abutamini, hoc est, gerite Magistratus, contrahite matrimonia, Laborate, exercete alii alias artes, docete liberos, curate eis uictum,

Diuitijs quomodo utendũ

C O N T R A A N A B A =

sed hæc cum timore Dei , ac fide gerite.
 Est autem sequēda Salomonis regula in
 Oeconomia , quam tradit cum inquit :
 Bibe aquā e tuis fontibus , & tui fontis
 riuulos bibe , fontes tui foras deriuētur,
 & riuī manāt in plateas. At tu dominus
 esto horum solus , non alieni tecum. Be
 nedicentur enim fontes tui. Est autem
 hæc sententia præcepti , Vnūquenq; sui
 fōtis dñm debere esse, hoc est possessiōes
 suas ac fundos retinere debere , sed ex il
 lis foras deducendos esse riuos, hoc est,
 largiendū esse egenis, quantum usus no
 stri patiātur. Et postremo est addita pro
 missio, pollicetur enim fore ,ut Deus be
 nedicat facultatibus eorū , qui illas hoc
 modo administrant. Ita scriptura officia
 charitatis præcipit , non ut perturbet ci
 uiles ordinationes de rerum diuisione ,
 aut alias, sed ut conseruet eas. Sed obii
 citur locus in Euāgelio : Si uis perfectus
 esse , uade uende quæ habes , & da paupe
 ribus , & habebis thesaurū in cœlo , & ue

*Vnusquisq;
 dominus est
 suarum rerū.*

ni

ni sequere me. Hunc locum leuiter interpretabimur, ne longa disputatione res fiat obscurior. Præceptum est personale, quod ad illam proprie personam pertinet, non ad omnes. Est enim adiectum, Veni sequere me, quæ uerba testantur eum ad munus docendi esse uocatum, & sicut non omnes ad munus docendi accersit, Ita neq; omnibus præcipit facultates distrahere. Hoc est meo iudicio simplicissima interpretatio, nam & circumstantiæ testantur non generale præceptum tradi, sed temeritatem illius iuuenis castigari, speciali modo uocationis, Cum enim gloriaretur se omnia præcepta seruasse, Christus significat, quod ne primum quidem præceptum seruauerit, quod iubet Deum diligere, ex toto corde. At is ita diligit suas facultates, ut propter illas grauetur suscipere ministerium Verbi. Et Christus cum uellet ei ostendere, quod diuitias præferret Deo, iussit eum illas propter Deum dis-

Private personæ præceptum, Si uis perfectus esse

*Christians
an liceat ha
bere diuitias.*

trahere. Præterea hic locus præcipit dif-
trahi facultates, non autem discedere à
facultatibus, easq; in cõmune conferre,
nam etiam si uendidisset. Erat em̄ pecu-
nia futura penes Dominũ, non collata
in commune. Est & Augustinus interro-
gatus alicubi: Liceat ne Christianis re-
tinere diuitias, Non semel em̄ hac de re
dissensioes in Ecclesia ortæ sunt. Sic igi-
tur enarrat hũc locum Augustinus, per-
fectionem quandam esse lentit discede-
re à facultatibus, sicut & uirginitas quæ-
dam perfectio est. Aut sicut donum lin-
guarum quædã perfectio est, & in hanc
Sententiam iudicat Christi dictum acci-
piendum esse, Si uis perfectus esse. Cæte-
rum posse esse Christianos sine hac perfe-
ctione, sicut sine dono linguarũ, nã uera
perfectio Christiana non est sita in ulla
re externa, in diuitiis, aut inopia, in con-
iugio, aut alio uitæ genere, sed in timo-
re, fide, spe, charitate perfecta. Obiici-
tur & exemplum Apostolorũ, qui contu-
lerũt

lerunt omnia in cōmune. Ad quod re-
 spondeo, Nos de præcepto disputare,
 Vtrum præceptū sit à facultatibus disce-
 dere, potest fortassis alicubi inter pau-
 costalis cōmunicatio facultatū fieri, si-
 cut in prima Ecclesia fiebat inter Christi-
 anos, quos cogebat etiam hæc causa,
 quia eripiebantur facultates his, quos
 cōstabat Christianos esse factos, quare
 ipsi antea distrahebāt, ne prædæ essent
 tyrannis. Exemplū uero illorū non im-
 ponit necessitatem aliis: sicut non se-
 quitur, coelibatum præcipiendū esse mi-
 nistris Ecclesiæ, quia Paulus uixerit cœ-
 lebs. Non igitur necessaria est illa cōmu-
 nicatio facultatū, sed libera inter pau-
 cos, qui ultro suas res in cōmune confe-
 rūt. Ananias uero occisus est, quia men-
 titus erat, non quia retinuerat pecuniā
 Nam Petrus aperte ait, futuram fuisse
 pecuniam in ipsius potestate. Et ideo se
 irasci inquit, quia Ananias mētus erat
 non hominibus, sed Spiritui sancto &c.
 Obiicitur & illud, da omī petēti &c. Sed

*Cōmunio re-
 rum debet esse
 se libera, non
 coacta.*

facile

facile intelligi potest, hanc sententiam non postulare, ut discedamus à facultatibus siue possessionibus: Cum enim iubet dare, certe retinere possessiones permittit, ex quibus sumatur, ut subinde largiamur. Et Paulus. ii. Corinthio. viii. interpretatur hanc Sententiam ita largiendum esse, ne sit aliis remissio, nobis afflictio. Est itaq; sic accipienda hæc sententia, ut nō tenues elemosynas, sed copiosas largiamur. Abutuntur hac sententia, qui eam detorquent ad talem communicationem facultatū, qua ciuilis ordinatio de rerum diuisione perturbatur. Sicut autē qui aduersus Magistratus arma capiunt, seditiosi sunt, ita seditio est tollere illas ordinationes, quæ suum unumquemq; tenere iubent, & ab alieno abstinere. Nihil ad nos Socratis somnium pertinet, qui in illa cōmentitia sua republica suauiter nugatur de rerum cōmunionem. Christus enim docet nos, ne perturbemus legitimas ciuitatum or-

Quomodo de facultatibus proprijs sit largiendum.

dinationes. Interea tamen liberaliter iu-
 uemus egentes, ac praesertim ministros
 Ecclesiarum ac doctores, nam iis maxi-
 me debemus, sicut scriptura saepe docet.
 Sed nunquam in Ecclesiis illiberalius ha-
 biti sunt sacerdotes quam hoc tempore.
 Quidam uehementer Euangelici inua-
 dunt in possessiones donatas usibus eccle-
 siae, aut studiis, sine quibus doctrina reli-
 gionis conseruari non potest, & uulgus
 ubiq; defraudat suos pastores. Idq; faci-
 unt hi maxime, qui se gloriant esse Eua-
 gelicos, cum doctores Euangelii nusquam
 inhumanius tractentur. Paulus hos du-
 plici honore dignos esse scribit, quare
 omnia charitatis officia erga hos maxi-
 me oportuit exercere. Sic igitur sentia-
 mus Christianos recte facere, si iuxta le-
 gitimas ciuitatum ordinationes maneat
 in possessionibus, modo pro facultatibus
 unusq; liberaliter largiatur egentibus.
 Talibus officii est proposita merces in
 Psal. Dispersit dedit pauperibus, iustitia

CONTRA ANABA-

eius manet in seculum. Hoc uolui obiter
admonere, quia cōperi inter impia Ana-
baptitarū dogmata hoc quoq; esse, Chri-
stianos oportere discedere à facultatib⁹,

et easq; in commune conferre. Porro
qui huiusmodi impia dogma-
ta docent, hos satis adparet
non esse ex Deo. Nullum

*Catabaptista
non sunt ex
Deo.*

fuit periculosius tēpus
unquam, hoc ma-
gis uigilandū
est, ne
quos Spiritus inex-
ploratos reci-
piamus.

F I N I S.

AN MAGI

STRATVS IVRE POSSIT OC.

cidere Anabaptistas, aut

alios Hæreticos,

Iohannis

Brentii Sententia.

INter alia huius seculi errata, quæ hoc ætatis ob fidem Christianam passim emergere videmus, non minimum est eorum, quos Anabaptistas uocant. Etenim illi ob non sanum sacri baptismi intellectum in eam uenerunt Sententiam, ut doceant, nullum infantem puerum, & nondum rationis usu præditum baptizandum esse, neque talium baptismum ullius momenti esse affirmant. Quocirca iam grandes nati semetipsos iterum baptizandos offerunt, ac deinceps bona sua habent communia, nullis gladiis accincti incedentes, neque semet ullo iureiurando, aut fide Magistratibus uolunt obstringere, constanter affirmantes, nullum Christianum posse aut debere fungi Magistra-

Anabaptistarum dogma

D

tus officijs. Præterea id genus alios artios
 culos pertinaciter affirmât, quos ex scri
 pturæ sacræ ignorantia suxerunt. Quia
 uero satis firmis scripturæ testimonijs p
 bari ac planû fieri potest, horû rebaptis
 mo Sacramentû baptismi cõtumelia af
 fici. Insuper talium Anabaptistarum do
 ctrina nouum, pharisaicû, monasticû,
 & seductionis plenû ordinẽ iterû erigi,
 illud in quæstionem uenit, qua ratione
 huic phanaticæ hæresi occurrẽdû sit, in
 hoc, ut eradicetur & extinguatur. Et sunt
 nõnulli Magistratus, qui igne & gladio
 huic malo mederi uoluerunt, existiman
 tes eam rectam esse uiam eiusmodi hæ
 reses extinguẽdi. Ad quod citare solent
 ius Cæsareû, quo cautû & scriptum est,
 ut Anabaptistæ morte mulctentur. Hæc
 cum ita sint, primum uidebimus, num
 sacræ scripturæ authoritate & permissu
 Anabaptistæ, aut etiam alii hæretici &
 Magistratibus supplicio affici debeant;
 Deinde an uerus & germanus Cæsareæ
 legis intellectus hoc sibi uelit, ut omnes

Anabaptista
 rû dogma se
 ductionis ple
 num.

anabaptista
 rû dogma

Anabaptistæ citra discrimen ad supplicium & mortem rapiantur. Principio duplicia sunt peccata, iniusta siue scelera a nimia duerfione digna, & primû quidem peccata sunt spûalia, deinde quæ uocât secularia. Inter spiritualia numerantur incredulitas, desperatio, pusillanimitas, peruersus sacræ scripturæ intellectus, hæresis, occultû odium & inuidétia, alienorum bonorû cõcupiscentia, aut etiam proximi thori appetitus. Præterea oïa alia quæ corâ Deo peccata censent, quæ quanq̃ fieri soleant, nihil tamé cõmuni & ciuili tranquillitati officiunt. Secularibus peccatis hæc annumerantur, proditio, homicidiû, latrociniû, furtû, adulteriû, adhæc quæcûq; aliorum flagitiorû reliqua sunt, pacem & cõmunê tranquillitatis statû cõturbantia. His duplicibus peccatis puniendis duplicê quoq; Deus instituit & pœnâ & gladiû, uidelicet spûalibus spûalem, qd̃ est uerbû Dei, secularibus uero & externis secularem, nempe Cæsaris gladium. Etenim unûquodq; peccatû

Duplicia sunt peccata.

*Quæuis hæ-
resis honestã
præ se fert fa-
ciem.*

eo instrumento puniendum est, quo co-
erceri potest. Iam spirituale peccatũ sub-
tile est, & gladius magistratus adeo cras-
sus & carnalis, ut multo uehementius il-
lo corroboretur, quàm debilitetur. Neq;
spirituale peccatũ adeo malam faciem
præ se fert, atq; homicidiũ aut latroci-
nium, sed incedit quadam pulchra hone-
state & prudentia exornatum. Quippe,
nulla incredulitas adeo mala est, quæ
non suas causas habeat, & honestum ali-
quem prætextum & faciem. Neq; ulla
hæresis in tantũ falsa est, quæ semet non
studiosissime sacrarum literarum sub-
sidiis atq; testimonio comaret. Quapro-
pter, si gladio incredulitatẽ & nudas hæ-
reses coercere uelimus, nihil aliud age-
mus, quã q; diaboli conatũ iuuemus, ut
subinde maiori tragœdia rem deteriorẽ
faciat. Ad hunc enim modum de illo in
Hiob memoriã proditum est, capi. xli.
Cum apprehenderit eum gladius, sustine-
re non poterit, neq; hasta neque thorax.
Reputabit enim quasi paleas ferrũ, &
quasi

quasi lignū putridū æs. Non fugabit eū
 uir sagittari⁹. Porro tum demū uictus in
 fugam uertitur, quando Verbo Dei im-
 petitus fuerit, ac eius imposturæ & men-
 dacia reteguntur, & propalam confutan-
 tur, & sic non amplius potest consistere.
 Nam quodcumq; diabolus per suos cō-
 citato bello ueritatē impugnauerit, sicut
 fieri solet incredulitate & hæresibus, nul-
 la repugnatione & reluctatione perinde
 opus est, quā ut propalam eius insi-
 dae fraudes & malitiosæ seductiones dete-
 ctæ indicentur. Est enim pater menda-
 cii, & luci inimicus, quocirca quāmpri-
 mum lux ueritatis adducta fuerit, tene-
 brarum principi fuga arripienda est, nō
 potenti subsistere. Iam uero mundano
 gladio non ea uis est & potentia, ut quan-
 tum ad uim suam attinet, occultum ali-
 quod malū aut uitiū uelut apertū coar-
 guere & planū facere possit. Neq; occul-
 tæ iniquitati suam apertā & formosam
 honestatis faciem potest detrahere, sed
 quo fortius eam impugnauerit, tanto

*Detectis dia-
 boli fraudi-
 bus, uincitur.*

C O N T R A A N A B A

magis crescit honesti facies. Ex hoc fit, ut increduli & hæretici externa & nuda insectatione, tantū uehementius suo in errore cōfirmentur. Nam cum illorū opinio ratione & causis carere nō uideatur, estq; sacris literis uerūtamē falso intellectis exornata, nec illorū prauus & male sanus intellectus diuinæ gratiæ inopias clare cōuinci potest, fit, ut in eam ueniant sententiā, & animi persuasione, ut putent se iustitiæ & uerbi Dei nomine insectationē perpeti. Ex quo deinceps oritur quadā infracta pertinacia, & in oībus cruciatibus et tormētis constans perduratio, quæ quidem sibi ipsis est exitio, aliis uero eorundem constantiam uidentibus aut audientibus, seductioni. Quapropter hæc cōpendiosissima et optima uia est hæreticos impugnandi, ut tantū Euangelio et sacre scripturæ hoc duellū aduersus hæreticos cōmittatur, per quod adeo solum hæreticorū honesti pratextus produnt, et illius manifestatiōe submouent, Præterea æque promptū est in credulis

Anabaptistarum
infracta
pertinacia,
unde

credulis et hæreticis corâ mûdo uirû pro-
 bum et integrû referre, atq; recte credê-
 tes. Quare si non uacant homicidio, si
 non latrocinant, non furantur, nullo se
 cõtaminant adulterio, nemini uim infe-
 runt, sed pacate uiuût in ciuilib⁹ et exte-
 nis ordinationibus, soluût qd' cuiq; de-
 buerint, censum cui cêsus reddendus est,
 timorê cui timor, honorê cui honor ha-
 bendus est, sicut Paulus Roma. scribit,
 tum nihil iuris aduersus illos Magistra-
 tui relinquit. Paulus em̄ dicit Magistra-
 tum ministrû Dei esse, et uindicê in irâ
 ei qui male agit. Quæ uerba oïbus circû-
 stâtiis de malis et externis hominû a sti-
 bus, et non de spiritali incredulitate in-
 telligenda sunt. Homicidæ, latrones, et
 aperte facinorosi, magistratus pœnis ple-
 etendi sunt. Porro increduli et hæretici
 qui alioqui corâ mûdo honeste et incul-
 pate uitam exigunt, Euangelii supplitio,
 et Dei post hanc uitâ destinati sunt. Inde
 Christus Mat. xiii. suis p̄cepit discipulis
 ne eradicatêt zizania, sed sinerêt utraq;

*Ius Magistra-
 tus in Anaba-
 ptistas.*

simul excrefcere usq; ad tēpus messis &c.
 Quibus uerbis illud innuere uoluit, ne
 Christiani incredulos & hæreticos, qui
 hoc loco uocātur, zizania gladio cona-
 rētur e medio tollere, sed aduersus eisdē
 spiritali pugnārēt, donec apperet mes-
 sis, & tunc iustam pœnam, si non con-
 uersi à praua Sententia discesserint, in-
 uenient. Nam si quis ob incredulitatem
 & hæresim statim morte mulctandus es-
 set, ille non corporali solum uita priua-
 retur, sed de animæ quoq; salute in discri-
 men ueniret. Potuisset enim fortasse in
 tēpore repudiata incredulitate, & erro-
 re pristino abiecto resipuisse, & ad uerā
 fidem conuerti, qua in re per magistra-
 tus tyrānidem prapeditur. Quin etiā
 Paulus ad Titum scribit cap. iii. Hæretis-
 cum hoiem post unam atq; alteram cor-
 reptionem deuita, sciens quia subuersus
 est qui eiusmodi est, & delinquit cum sit
 proprio iudicio cōdemnatus. Hic non di-
 cit Paulus hominē hæreticum flammis
 concremandū, aut gladio occidendum
 esse

Cur nullus
 hæreticus oc-
 cidendus.

else, sed cum noluerint cum aliis recte & sane sentite, deuitandū esse. Sed dicet aliquis, Christus & Paulus etiam homicidam adulterū resipiscentē recipiunt, nec quenq̄ sui officii nomine morte puniūt, quodcunq; tandem facinus seu grande, seu modicum admiserit. Respondeo, uerum esse, Euāgelium nullum peccatorē morte adficit, uerum quamdiū aperte peccant, uitiosis operibus indulgētes, ex cōmunicati reiiciuntur ab Ecclesia, ac pro Ethnicis & publicanis reputātur. Vita uero per pœnitentiam emendata, iterum in Christianam cōmunionem recipiuntur, atq; pro Christianis agnoscuntur. Interim tamē Euangeliū Magistratibus suum permittit officiū, quatenus sui muneris terminos non excedit, sed in ordine legitimo permanserit, & punit quicquid illi puniendū iure concessum & permissum est. Caterū, si gladius extra sui iuris terminos fertur, & latius quā a Deo ordinatū est, puniendo progreditur, uolens id quoq; irrogata pœna cor-

*Peccatores,
Euāgelium su
scipit, nō oc
cidit.*

CONTRA ANABA

ripere, quod soli Euangelio et Verbo
 Dei corripiendum est, cuius generis est
 incredulitas et hæresis, sane hic facile
 plus malorum dare potest, quam pacem aut
 tranquillitatem retinere, seq̄ tantum-
 modo per hoc facit hebetiorem, dum
 uiolenter alieni operis et officii executio-
 nem sibi uendicat, in alterius messem
 falcem suam (quod aiunt) mittendo. Et
 quantum ego coniectura auguror, Ana-
 baptistarum hæresis nulla alia re perinde
 corroborata et promota est, quam Magi-
 stratibus, qui actutum citra Verbum Dei
 et sacrae scripturae expositionem tyran-
 nice aduersus illos ferro sauerunt. Nam
 dum spiritali uitio iniusta poena occur-
 rere conati sunt, et ius gladii latius quam
 par, aut concessum erat protendere,
 propter abusum, et tyrannidem gladii
 Dominus Deus noster exarsit iracundia,
 atque in supplicium hominum diabolo subin-
 de magis atque magis sauire permisit, sem-
 perque efficacius suum errorem excitare,
 et constabilire: adeo ut corporalis illa
 poena

poena et correptio parū fructus uulgo ac
 tulerit, paucis, aut potius nullis ad animi
 resipiscentiā pertractis, sed multo uehe
 mentius errorē auxerit atq; promouerit,
 qm̄ Anabaptismi negotiū nullū externū
 aut mundanū cōstat esse flagitiū, uerū
 saltē internū et occultū errorē scripturæ
 testimoniis suffultum. Ex his iam dictis
 clare liquet et abunde demonstratū est,
 incredulitatē et hæresim, quamdiu citra
 aliorū facinorū accessionem nuda per
 manserint, solo Dei Verbo punienda
 esse. At si in opus aliqd' malū et pernicio
 sum eruperint, ac certæ alicuius seditio
 nis cōcitandæ, aut homicidii perpetrā
 di causam præbuerint, aut alioqui sceler
 atæ et uitiosæ uitæ occasionē induxe
 rint, tū primū in gladii potestatē puniē
 da incidunt, de quibus nō alia ratione su
 mendū est suppliciiū gladio, q̄ de seditio
 num autoribus, aut homicidis, aut aliis
 facinorosis sumi solet, posteaquā per in
 credulos et hæreticos in leges ciuiles fla
 gitiose peccatum est. Immo non secus,

Pœna Anaba
 ptistarum.

C O N T R A A N A B A

quàm alius quispiam priuatus homo,
 qui sub prætextu fidei incedēs seditionis
 aut cædis, aut aliorum puniendorū faci
 norum caput extiterit, supplicio affici
 tur. Breuiter, incredulitas & hæresis non
 ciuilibis, sed spiritualis gladii poenis subie
 cta sunt. Quippe, si incredulitas Magistra
 tus gladio plectenda foret & iudicanda,
 æque cito Magistratus quàm subditi es
 sent inuadendi, & ad supplicium rapien
 da. Adhæc si Hæretici uolentia essent
 exterminandi, aut possint uī profligi,
 quorsum opus esset sacris literis nauare
 operam, cum hac in re constaret carni
 ficem doctorē esse omniū literatissimū?
 His contra opponitur lex Mosaica Deu
 tero. ca. iiii. Si surrexerit in medio tui pro
 phetes, aut qui somniū uidisse se dicat,
 & prædixerit signum atq; portentum, &
 euenerit qd̄ loquutus est, & dixerit tibi,
 eamus & sequamur Deos alienos, quos
 ignoras, & seruiamus eis, nō audies uer
 ba prophetæ illius, aut somniatoris &c.
 sed ppheta ille aut fictor somniorū inter
 ficiet

*Non esse uo
 lenter inuadē
 dos hæreticos*

ficietur, quia loquutus est ut uos auerte-
ret à Domino Deo uestro. Et mox in eo-
dem capite, Si tibi uoluerit persuadere
frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tu-
us uel filla, siue uxor quæ est in sinu tuo,
aut amicus quem diligis, ut animam
tuam, clam dicens: Eamus & seruiamus
diis alienis quos ignoras tu & patres tui
&c. non acquiescas ei nec audias, neque
parcat ei oculus tuus, ut miserearis & oc-
cultes eum, sed statim interficies. Sit pri-
mum manus tua super eum, & post te
omnis populus mittat manum. Lapidibus
obrutus necabitur. Hæ sunt duæ le-
ges Mosi, quibus planū facere conant,
hæreticum ciuili gladio iure posse occi-
di. Nam hæresim in fidem Christianam
inducere, non aliud est, quàm à uero Deo
& uerbo eius ad alienum Deum & men-
datia simpliciū animos adducere. Verū
longe alia est ratio puniendi hæreticos
in Christianismo, atq; olim fuerit in Iu-
daismo. In Iudaismo erāt externæ & cor-
porales promissiones, corporales bene-

*Obiectio le-
gis Mosiacæ.*

C O N T R A A N A B A S

ditiones, corporalis terra, corporale regnum et sacerdotiū, erant etiā externæ et corpales hostiū cædes, quæ res signales erant & figuræ rectæ uirtutis in Christianismo manifestandæ. Quamobrem quæ admodū corporalis illa Iudæorū benedictio figura fuit Christianis spiritualis benedictionis, & corporale regnū spiritualis regni fuit symbolū: ita quoq; externa illa & corporalis Cananæorū & Hiebusæorum cædes seu internitio, & pseudodoctorum monstrat & significat, ut Christiani ratione spūali hostes suos, nempe peccata, præterea falsos doctores & seductores occidant, uidelicet ut peccatū in corpore spiritu Dei opprimāt, & seductoribus in fide sua non adhæreāt, sed quemadmodū Paulus inquit, eosdē deuitēt. Hoc idem innuit quoq; Christus, ubi Matt. xviii sic loquitur: Si manus tua, uel pes tuus scandalizat te, abscide eum, & proiice abs te. Quæ uerba nedum ad corporalem manū, aut pedem, sed spirituale quoq; nempe doctores, amicos, socios,

respice

respiciunt, & referenda sunt. Neq; de externa membrorū amputatione, sed spiritali loquit, ut hic uerborū sensus sit, Quod si tibi p̄dicator, aut amicus, aut adiutor fuerit, & ille tibi erronea doctrina erit offendiculo, aut perdita & mala uita te seduxerit, non adhibebis illi mentem, sed illum amputato (hoc est) eius consortiū deuita, ac temet ab eo segregato. Quin etiā tibi sit perinde ut Ethnicus & publicanus. Et hæc spūalis deuitatio, aut nos offendentis abdicatio, per corporale pseudoprophetarū interfecionē in lege iudicata est. Fuere quoq; in lege Mosaica coactæ quædā corpales ceremoniæ & cultus Dei, quorū negligentia certis pœnis puniebatur, ueluti legis Gene. ca. xvii. Masculus cuius præputiū caro circūcisa nō fuerit, delebit anima illius de populo suo, quia pactū meū irritum fecit. Et Nume. ca. iiii. Moses quemdam populo lapidandū obiiciebat, qui Sabbato ligna collegerat. Porro in Euāgelio libertas quædā pœnarū seu utilita-

Anabaptistæ
deuitandi, nō
occidendi.

de uisitatione
mariæ

CONTRA ANABAS

tis, poplita est fidei seu incredulitati, cui⁹
 loco successit Spūalis utilitas atq; pœna,
 ueluti Christus inq̄t: Qui crediderit, sal
 uus erit, qui non crediderit condemna
 bitur. Sed dicit aliquis, esto ut Euange
 lico, seu prædicandi officio demandatū
 non sit hæreticos corporali supplicio af
 ficere, cum ei officio nō nisi spiritualiter
 punire concreditum sit, Magistratus ta
 men interest pœnā hæreticis infligere,
 Responsio, Cuiusq; Magistratus officii,
 ut iam dictum est, non latius protendit
 quàm à Deo ordinatū est. Quare si quis
 incredulorū aut hæreticorū externa con
 uersatione uitam integre et honeste co
 ram mundo traducit, nihil peccans in ci
 uiles cōstitutiones, nihil iuris puniendi
 in illum habebit gladius. Quid enim ad
 Magistratū attinet incredulitas aut hæ
 resis? Cur et potius ut pacem in mundo
 conseruet et externam morum honesta
 tem, nec se ei rei admisceat, quæ nihil
 ad se pertinet. Est quoque res periculosa
 (quod aiunt) alex, quando Magistra
 tus

Responsio ob
 iectionum.

tus affluuit ferro aut igne ullam aliquā
 fidem infectari. Nam tamen nonnunquam
 prauā fidem prosequutus fuerit, attamen
 si fieri possit, ut illorum successores inse-
 ctationibus iam assueti, uerā fidem pro
 falsa infectarentur, quemadmodū cum
 Arrianis hæreticis actum esse accepimus.
 Siquidem eo tempore Episcopi suis per-
 suasionibus huc induxerant Romanum
 Imperatorem, ut passim Arrianos perse-
 cutiōibus pmeret atq; extingueret. Tan-
 dem cum aliquot Imperatores infectan-
 di rationē multa assuetudine sibi peculi-
 arem fecissent, ac nonnulli ex illorū suc-
 cessoribus ab Arrianis fuissent persuasi,
 suam opinionē ueram & rectam esse, in-
 cipiēbant recte credentes, & recte docē-
 tes Episcopos infectari, hæreticos summo
 studio tueri. Quamobrem longe tutis-
 simum est & certissimū, ut ciuilis Magi-
 stratus suo fungatur officio, sinatq; spi-
 ritualia peccata, etiam spiritali supplicio
 plecti. Multo. n. latius est & præstabili-
 us, ut quater aut decies falsa fides tolere-

*Arriana hæ-
 resis.*

C O N T R A A N A B A P T I S T A S

tur, quæm quod semel uera fides infecta-
tionem patiatur. Jam ut ab hæreticis in
genere iterum orationem meam ad Ana-
baptistas cõuertam, dicunt pleriq; Ana-
baptistarum sectam non esse simpliciter
malam hæresim, sed habere multa ad-
iuncta, ex quibus in Magistratus suppli-
ciũ labantur. Docere enim eos, quomo-
do facultates omniũ cõmunes habendæ
sint, qua ex re fortasse originem trahere
possit seditio &c. Cæterũ huius doctrinæ
gratia nullo iure de Anabaptistis ultimũ
potest sumi suppliciũ. Nam q̄diu non do-
cent homines ad rerum cõmunionem,
aut æqualem distributionem adigēdos
esse, neq; ipsi alios uiolenter ad id cõpel-
lunt, neq; cum illis uiolenter agendum
erit. Hactenus enim religiosi nimirum
monachi & moniales ita docuerunt, ut
siquis cõmunibus cum ipsis sacris initia-
ri concupisset, de rerum suarũ proprie-
tate discederet, & cum ipsis cõmuniter
frueretur. Quomodo ergo ista quadrat,
aut

*In Anabapti-
stas, ius quã-
do habet Ma-
gistratus.*

aut conueniunt, ut huius doctrinae gratia Monachi pro doctis, sanctis, piis, & perfectis Christianis probentur, iam uero contra eiusdem doctrinae nomine miseris Anabaptistae neci dentur & perimantur? Cum tamen Anabaptistae suam monasticam & hypocriticam sententiam, nulla malitia aut nequitia comenti sunt, sed ueluti simplices & imperiti, e nonnullis sacrae scripturae locis perperam intellectis traxerint. Si propterea ilico quispiam morte mulctandus esset, quoties in scriptura locum unum atque alterum non intellexerit, quis a gladio ceruicem suam securam, aut liberam habere uelit? In omnibus fere sanctis doctoribus reperiuntur multi loci non intellecti, propterea ne essent occidendi? Quae uero haec esset aequitas? Quocirca ad hanc errorem Anabaptistarum intelligentiam, amica & Christiana pertinet institutio, & admonitio, & nullius gladii saeuitia. Iam si persuasi institutionem nostram

C O N T R A A N A B A

receperint , nos aliquot Christianos lu-
 crati sumus , estque noster numerus au-
 ctior factus . Sin nostram admonitio-
 nem contempserint , relinquendi sunt
 suæ uesaniæ , & pro Ethnicis & publica
 nis reputâdi . Verum , ne sic quidem Ma-
 gistratus interest cuiquam inferre ma-
 nus , donec errantes nô in fide solum er-
 rauerint , uerum capitalia flagitia exte-
 ne designauerint . Iterum dicitur , fieri
 posse , ut inde certa aliqua oriatur sedi-
 tio , si Anabaptistarum numerus auctus
 fuerit , & ipsi alios ui possint opprime-
 re , &c. Responsio , Qui fit , ut hoc tēpo-
 ristam acuti & ingeniosi facti simus , ut
 ob Anabaptistarū doctrinam facultates
 temporarias attinentem , seditionis me-
 tuentes simus , neq; idem illud ante mo-
 nachis docentibus solliciti metuerimus ?
 Nonne idem uerbi tunc locum habere
 potuisset . Quandoquidē ita monachi do-
 cent , & suis facultatibus cōiter utūtur ,
 ubi iam illorū grex factus fuerit nume-
 rosior , haud dubie seditionem concita-
 bunt.

Obiectio.

bunt, uolentes, ut quisq; sua bona illorum exēplo cum ipsis in cōmunē usum deponat. Et profecto sine omni seditiōe, tantū doctrinæ suæ fermento & uitæ hypocrisi pene totius orbis opes ad se pertraxerunt, pro quibus impostores illi cœlum nobis uanū exposuerūt, & uitam æternam uanalem habuerunt. Adeo, ut si alterutra pars huius doctrinæ nomine neci danda foret, citius omēs Episcopi, & monachi extinguēdi essent, quàm miserī illi Anabaptistæ, qui nullum cœlū, aut immortalitatē unquam fraudulenter hominibus uendiderūt. Accedit his, si omnia gladio coërcēda essent, qua ex re temporis progressu haud dubie futura seditio oriri possit, tum oīa publica symposia, oēs comessationes & cōuiuia, omnes cōtiones et mercatus, omnes Ecclesiæ congregationes ui atq; pœnæ irrogatione abolenda forent. Multis em̄ experimētis didicimus, in non paucis symposiis ortas fuisse seditiones, in non parum multis mercatibus tumultus esse cō-

Monachi potius, quàm Anabaptistæ extinguendi.

C O N T R A A N A B A S

citatos . Immo in multis Ecclesiis clau-
 sularias coniurationes esse factas. Prate-
 rea Dauidis interfuisset, ut omnibus sa-
 cris Iudæis interdiceret, quippe filius eius
 Absolon suã seditionem inter sacrificã
 dum in Hebron conflauerat. Et quod
 plus est, omnibus hominibus corda es-
 sent eruenda, posteaquã omnes sedi-
 tiones e corde suam trahant originem.
 Fieri potest, ut multi facinorosi latrones
 sectæ Anabaptistarum semet adiunge-
 rent, qui nihil aliud quã seditiosos mo-
 tus, aut alia flagitia uoluunt in animo.
 Nos uero iam de ratione eius rei, & secta
 ipsa quantum ad se attinet, uerba faci-
 mus, & non priuatim de facinorosis la-
 tronibus. Videmus nullam fidem, nul-
 lam hominũ conditionem, aut statum
 tam bonum esse, cui se non admiscerent
 nonnulli homines nequam & parum bo-
 næ frugis, Qui fieri possit, ut non etiã er-
 roneæ alicui sectæ se admiscerent homi-
 nes mali & nihili? Quare si omnino De-
 cretũ est uti supplicij sæuitia, mali & cri-
 minosi

Nullus hōm
 status, iteger

minosi afficiantur supplicio, simplices
 uero & imperiti nulla prematur iniuria.
 Certum enim est, mira simplicitate ui-
 ros, mulieres, uirgunculas, qui per om-
 nem uitam infensi fuere discordiæ, in
 eum errorem incidisse, qui uero iustum
 esse possit atque adeo æquum ut tales ili-
 co ueluti seditiosi ad mortem raperen-
 tur? Deinde obiicitur & illud: Si Ana-
 baptistæ, inquit, Magistratibus hu-
 ius doctrinæ gratia qua facultatum cõ-
 munionem esse debere affirmant, puni-
 endi non sunt, in hoc tamen noxam gra-
 uiter animaduertendâ incurrunt, docen-
 tes nullû Christianû Magistratus officii
 fungi posse. Ad hæc nolunt principib⁹
 ut subditi in ciuilibus possessionibus se-
 met ullo iuramento, aut sponsione ob-
 noxios facere. Sane ista inficiari nõ pos-
 sumus, ista. n. & docent & faciunt, Sed
 si ppter ea perimendi sunt, aut e medio
 tollendi, iam dudû à religiosis nempe sa-
 cerdotib⁹ & monachis inceptû oportuit.
 Siquidẽ religiosi qui hætenus præ aliis

C O N T R A A N A B A .

*Monachorū
doctrina.*

hoc nomen obtinuerūt oīm maxie huic
culpæ sūt obnoxii, qui haftenus semp ita
docuerūt, et opere doctrinā suam quoq;
cōpleuerūt. Sunt em̄ illi ipsi qui dixerūt,
et docuerunt, nullius religiosi interesse,
ut pœnali iudicio morti quenq; adiudi-
cet, aut de sanguine ferat sententiam,
neq; citra dispensationem eiusmodi ad
sua sacra et ordinem admiserunt. Quid
uero hoc aliud est, quā om̄ibus Chri-
stianis Magistratus officiis aut functio-
nibus interdicare, posteaquā omnes
γνησίους Christianos uere religiosos esse
oporteat, neq; Magistratus functio citra
sanguinis effusionem administrari po-
test? Illi quoq; tales sunt, qui nullo iure
iurando, aut sponsione, aut alio quo-
uis ciuili onere cōmuniter cum aliis fe-
rendo semet unquā Magistratibus subie-
ctos obstringere sustinuerunt, id quod
nullo permissu, aut fauore Magistratus
factum est, sed propriae uolūtatis ductu
atq; libidine. Quin etiā, si ad tale aliqd
quod Magistratibus præstādum fuerat,
adacti

adacti sunt, Principes et Magistrat⁹ ana-
 thematis sui fulmine istos cōpescuerūt,
 quemadmodū hoc ipsum clare in Decre-
 tis Pōtificiis memoriæ proditū inueniē.
 Iam si quis eam ob rem occidendus est,
 q̄s iustius supplicio afficiendus erit, quā
 ordo religiosorū? Posteaq̄ religiosi non
 minus hac in re errauerunt, quā Ana-
 baptistarū colluies. Neq̄ & ueritate di-
 screpat, quod utriq̄ hac in re affirmant
 et religiosi et Anabaptistæ, uerum neu-
 tra pars sane interpretat̄, sed plane falso
 exponūt, ut pleraq̄ oīa. Quippe Christi-
 anus, ut Christian⁹ nō potest uti gladio,
 aut quenq̄ perimere. Est em̄ Christiani
 esse mitem et humilē, qui nō prolixē aut
 grauatim ignoscat, qui malum patien-
 ter sufferat, qui pro inimico Deum exo-
 ret. In hoc tamen errant Anabaptistæ,
 cum dicunt Christianum ut Magistra-
 rum fungentem officio non posse uti gla-
 dio. Siquidem Deus ordinem magistra-
 rum instituit, potestq̄ Christianus hoc of-
 ficio æque atq̄ etiā iustius fungi, quā

Error Anaba-
 ptistarum.

C O N T R A A N A B A =

alius nō Christianus aut Ethnicus. Neq̄
 illud diffiteri possumus spūalem Magi-
 stratum, hoc est, Episcopum, parrochū
 seu predicatorē, spiritualis officii gratia
 posse aut debere uti gladio. Nā Christus
 dum Apostolis, seu predicatoribus Euā-
 gelium annūciandū in mandatis dedit,
 non eadem quoq̄ opera illis liberū fecit
 ppriæ potestatis ūsum, quo inducti uelu-
 ti ciuilibus Magistratus uterentur gladio.
 Quocirca ne in eam uenirent cogitatio-
 nem suscepta potestate Euangeliū prædi-
 candi, ac homines Verbo Dei & peccatis
 ligandi & soluēdi, eadem ratione quoq̄
 potestatem haberent pro se utendi gla-
 dio, Christus illis interdicit usu gladii, qđ
 non ad illorū personam tibi referendū
 est, si ad Remp. capescendam, seu Magi-
 stratum obeundū eligerentur, aut & ma-
 gistratibus ad hoc uocarentur, sed ad il-
 lorum officiū, nimirū Apostolis ideo &
 ciuilibus Magistratus officiis temperandū
 est, posteaquā potestatem spiritalem su-
 sceperūt, perinde ut Papā in suis Decree-
 tis

ris se iactitat. In hoc uero religiosi tur-
 piter errantes impegerunt, cum docue-
 rint se nedū ppter officiū, uerū etiā ob
 unctam personā non audere ullam sentē-
 tiam iudicio cōdemnati pronūtiare, &
 gladio uti. Iam si ob unum aliquē erro-
 rem statim quispiā uita spoliandus est,
 parcendū erit nemini. Sed quid hac in re
 statuendū aut faciendū est? Etenī Ana-
 baptistæ Magistratibus, neq; iurare, ne
 que spōdere quicq; decreuerūt? Respon-
 sio. Quemadmodū cum religiosis hac
 in re agitur, pari ratione quoq; cū Ana-
 baptistis agatur. Et cum ciuilem obedi-
 entiam præstare recusant, ciuili quoq; li-
 bertate priuētur, ac pro peregrinis repū-
 rentur & tractentur, qui in aliquod oppi-
 dum delati habitant, neq; tamē eius loci
 Magistratibus semet ullo iuramento,
 aut sponsione addixerunt, aut subiece-
 runt. Neq; hoc cito facient ea de re com-
 pellati, sed ad eam excusationem fugi-
 ent, se ciuitati aut Magistratui fidem de-
 disse ac iurasse, quare hic non posse de-
 nuo iurare. Itaq; sūma pœna qua eius ge-

*Qualis debe-
 at esse pœna
 baptistarum.*

C O N T R A A N A B A S

neris aliquis possit affici hæc esset, ut illi ciuilibus cõmertiis interdiceret. Quicquid illi præterea per iniuriã obiectũ fuerit, ex tyrannide fit & ui, & nulla æquitate. Cur ergo in eiusmodi casu Anabaptista acerbiorẽ supplitio adficiendus est? Cæterum summũ & maximũ hac in re ius est Cæsareum, quo se tuentur nunc plerique existimãtes Anabaptistas, Magistratibus ob hoc puniendos esse, adeo ut iure eam pœnam sufferre uideantur. Quia uero de eius legis intellectu nobis loquendum est, operepreciũ uisum est eam legem hic subiicere. Ad hunc uero modum scripta est libro primo Codicis, Ne sanctũ baptisma reiteretur, Lege secũda

Imp. Honor. & Theod. AA. Antonio præfecto prætorio.

SI quis rebaptizare quempiam de ministris catholicæ sectæ fuerit delectus, unã cũ eo, qui piacularẽ crimẽ commisit, si tamen capax criminis sit per ætatem, cui persuasum sit, ultimo supplicio

P T I S T A S.

cio percellat. Hæc est illa lex Cæsarea,
 ut in literis cõprehensa est. Ac primum
 quidem non de omnibus Christianis cõ-
 munitè loquitur, qui rebaptizatur, sed
 de ministris tatum Ecclesiæ catholicæ,
 quales sunt Acolythi, Lectores, Exorci-
 stæ, Ostiarii, Subdiaconi, Diaconi, Pres-
 byteri, & Episcopi. Adeo, ut si hæc lex nõ
 alium in se sensum, aut intellectum cõ-
 plectitur, tantum illi pœna percellendi
 sunt, qui ministrum aliquem Ecclesiæ,
 & non alium quempiam Christianũ re-
 baptizarunt: deinde de illis quoq; loqui-
 tur, qui in ipso facto Anabaptismi ma-
 nifestoprehendunt, & non de illis qui
 iam rebaptizati sunt. Ex hoc facile æsti-
 mare licet, hanc legem magis pro terro-
 re incutiendo rogatam esse, quàm quod
 hi, qui rebaptizati sunt, supplicio ullo
 afficiantur. Nam cum fortasse id tem-
 poris Anabaptismus ualde foret in usu &
 crebro fieret, neq; tamè aperte fieret, uo-
 luit Cæsar Anabaptistis lege occurrere,
 ut pœnam quoq; talibus terrendis luen-

*De quibus in-
 telligenda lex
 Cæsarea.*

datm proponeret, nimirū si rebaptizati,
 manifesto deprehenderentur. Non secus,
 quā in lege Mosaica Patrifamilias per-
 missum erat, ut furem manifesto in adi-
 bus suis deprehensum occidere possit.
 Orto uero sole ipuue dimiteret. Tertio
 ut maxime hæc iam dicta locū nō habes-
 rent, tamē præsens lex de nudo & simpli-
 ci Anabaptismo intelligi nō potest. Siq-
 dem in antiquis historiis de isto Antho-
 nio Præfecto Prætorio, ad quē Cæsares
 hanc legem perscripserūt, ad hunc mo-
 dum legitur, uidelicet illum fuisse suæ
 ætatis uirum prudentissimū, ac Cæsare
 Theodosium sine eius cōsilio nihil pror-
 sus egisse, aut statuisse, sed Anthonii du-
 ctu & auspicio omnia fuisse confecta &
 ordinata. Et postea de Theodosio quoq;
 ita literis ac memoriæ proditū est, uide-
 licet illum fuisse sūma pietate uirū, qui
 tāta honestate, integritate, & sanctimo-
 nia aulam suam rexerit, ut aula sua ma-
 gis cœnobiū quā regia existimata sit.
 Adhæc ita sanctam scripturā ad unguē
 calluisse

Tripartita hi-
 sto. lib. 1. cap.
 11.

Bap. 17.

calluisse legitur, ut eandem ad Verbum
 memoriter recitare nosset &c. Quæ om-
 nia illud non obscure testantur hac in le-
 ge nihil imprudenter aut impie esse præ-
 ceptum atq; statutum. Illud uero nedum
 incogitanter aut insipienter, ueruetiam
 impie actum esset, ut errantem tantum
 simplicis erroris gratia carnifici iugulā-
 dum obiiiceremus, cum tamē adhuc ad
 sanam mentem & sententiam possit rez-
 trahi, aut si hoc non fieret, qui saltem
 Euangelio puniendus reseruatus sit. Quā
 obrem apparet hanc legem alia ratione
 fuisse cōditam, ac aliam causam innue-
 re, quā in nude & simpliciter Anabapti-
 starū gratia fuisse rogatam. Sed huius
 causæ nulla fit mētio, Leges enim Cæsa-
 reæ, ut nunc in libris extant, tantum e
 fontibus & ueris libris iam nūc nō ampli-
 us extantibus epitomæ quædā sunt sum-
 matim excerptæ. Quapropter nedū in
 hac lege tantū, uerū in multis etiam ali-
 is contrariæ & pugnantes inter iurisperi-
 tos opiniones oriuntur, posteaquā fon-

CONTRA ANABA-

tes non amplius extent, & uera exempla
 tia, nec causa p̄cedentis & sequentis rei,
 ad sensum legis plene intellegendū sciri
 potest. Et q̄ hęc lex nō nude de Anabap-
 tismo accipiēda sit, ex hoc non ambigue
 notari potest, nempe ex lege hanc pro-
 xime p̄cedente, in qua Valentinianus &
 Gratianus Cæsares ita dicunt, Episcopū
 qui abusu nō debito denuo rebaptizau-
 rit, sacerdotio indignum existimamus.
 Illorū em̄ errorem condemnamus, qui
 Apostolorum p̄cepta conculcant. Et
 illi qui semel Christiani nominis Sacra-
 mentum suscipiunt, multo plus Anaba-
 ptismo, sub nomine baptismi semet tur-
 piter contamināt, quā emundant. Hi
 duo Cæsares contenti sunt, rebaptizantē
 Episcopū suo officio indignū existima-
 ri, & eius errorē refellere. Qui ergo alii
 duo tam efferatæ esse possint tyrannidis
 ut propter simplicem Anabaptismū mi-
 serum populum morte multandū cō-
 demnarent: Potest etiam hic sensus ex
 sequenti lege certius elici, nam in subse-
 quēti

Cap. Ne san-
 ctū baptisma
 reiteretur.

P T I S T A S.

quentibus scriptum est lib. i. Codicis título de Apostatis, ad hunc modum, Si quis in honesta lege comprehensus fuerit, ac tandem e Christiano in Iudaismú relabatur, ac semet blasphemæ illorum Synagogæ adiunxerit, illius boná publicitus diripienda mandamus. Hic Casareæ legis sensus est de Apostatis. Iam tēro utrum maius est, si quis tantú uno Sacramento abutatur, aut si quis prorsus à fide desciverit? Haud dubie stult⁹ quæque nullo inditio præditus intelligere possit gravius vitium esse à fide desciscere, quàm solú ex imperitia uno Sacramento abuti. Qui ergo gráuiore & acerbiorē supplicio puniendus esset ille, qui Sacramento abutitur, quàm qui à tota fide semel desciverit? Si omnes illi morte forent afficiendi, qui Sacramento non recte & indigne utuntur, quot nam quòtannis concremánda, aut deco llánda fuissent, qui parum digne ad uenerabile Sacramentú corporis & sanguinis Christi accesserút? Quin etiam neq; ipse neq;

CONTRA ANABA

Episcopi manus carnificis possint aufu-
 gere, quippe qui Christianis Sacramen-
 tum sub utraq; specie sumendum prohi-
 buerunt, quod non solum non recte fa-
 ctum, sed Christi institutioni plane ex di-
 ametro contrariū est. Propterea ius Cæ-
 sareum omnes alios hæreticos grauiore
 pœna non adficit, quā quod omnibus
 Cæsareis priuilegiis orbi esse cogantur.
 Qui ergo tam acerba pœna Anabaptista-
 rum error esset emendandus? Si tamen
 omnino Anabaptistas excarnificare de-
 cretum est, tum iisdem tormētis etiam
 Papa, & omnes eius sacerdotes excruci-
 andi sunt. Nam illi permultos rebapti-
 zarunt, uidelicet si puer recens natus do-
 mi urgente necessitate baptizatus fuerit
 à mulieribus, hunc de integro ad Eccle-
 siam delatum rebaptizant. Hoc uero nō
 ne æque rebaptizari est, quā quod Ana-
 baptistæ faciunt? Addunt equidem ista
 uerba, Si baptizatus es, ego te non ba-
 ptizabo: sin non baptizatus es, ego te
 baptizabo in nomine patris &c. Quorsū
 uero

uero opus est sacerdotibus hoc addita-
 mento? Nouerunt enim plane e mulie-
 rum relatu pueros esse baptizatos, cur
 ergo semel mulierū opera baptizatos in-
 fantes rebaptizant? Neq; dicunt Anaba-
 ptistæ, se iterum baptizari, sed omniū
 primū recte baptizari. Existimant enim
 infantium baptismū nullum esse baptis-
 mum, quemadmodū Papistæ fere muli-
 erum baptismū ducunt pro nihilo, tam-
 etsi hoc ipsum externe non indicent. Ac-
 cedit his om̄ibus, quod de sancto Cypria-
 no martyre legitur, quē spectatæ sancti-
 moniæ Episcopū fuisse Carthagine cer-
 tum est, qui unā cum toto Cōcilio habi-
 ta deliberatione, statuit eos qui ante ab
 hæreticis fuissent baptizati, ac tandē ue-
 ri Christiani effecti baptizandos esse. Et
 quanq̄ oēs hac in sententia hallucinatos
 esse negare non possumus, nemo tamē
 propterea à quoq̄ diabolo mancipatus
 est, tantū absit ut quispiam morte mul-
 ctatus sit. Immo Cyprianus, quem eo
 in cōcilio caput fuisse historiæ perhibēt,

C O N T R A A N A B A S

etiamnū hodie ab omnibus sanctus martyr esse creditur. Itaque cum Anabaptistæ sui erroris & instituti, tam præclarum, sanctū, & doctum uirum, & martyrem cōmunem quasi authorē habeant, quid sibi uolunt Christiani, ut semet inter se tam crudeliter perimant? Ex his omnibus iā supra memoratis, facile est, anim aduertere Cæsaris constitutionē, in quo Anabaptistas capitis condemnat, non nude ad Anabaptismū respicere, sed ad aliud quoddam externū flagitium, hic nusquam expresse positum, quod tunc temporis Anabaptismo adhasisse credibile est. Alioqui em̄ omnē humanitatē & æquitatem tam clemens Cæsar excessisset. Sin ista lex nude respicit ad Anabaptismū, non aliunde quàm cruentorū Episcoporū instinctu rogatam esse iurare ausim, quorum magnū numerū sub Theodosio fuisse non ignoramus. Neque res erat magni negocii horum Cæsariū animos flectere. Cum. n. Cæsares adhuc essent Christiani nouitii, statim Episcoporum

porū uerbis mouebant, existimātes nihil non esse Dei Verbum, quicquid ab Episcopis usquam fuisset prolatum. Legitur em̄ in fidedignis historiis, tempore Theodosii Episcopū fuisse Synnade, quā usq̄ adeo fertur infectat⁹ esse hæreticos quos Macedonios nominant, ut etiam e possessionibus suis eos deturbaret. Insuper Constantinopolim horum gratia profectus est, ubi tūc Caesaris aula erat, ibi oēs Caesaris Præfectos aduersus hæreticos persequendos sibi adiunxit. Quod factum ea in historia Episcopo summe probro datum est, ut ei qui hac in re parum pie aut Christiane egerit. Ac postea nō dissimile factum de Episcopo Nestorio legitur, qui cum Cōstantinopoli electus esset in Præsulem, ad eūdem Theodosium inter contionandū ita dixisse fertur, O Caesar, da mihi regionem ab hæreticis purgatam, & ego tibi cœlum daturus sum, Sis mihi auxilio in oppugnandis hæreticis, & ego tibi in Persis hostib⁹ tuis deuincendis opem feram. Hanc Epi

*Tripartita histo.
lib. 11. c. 2.*

*Triparti. histo.
lib. 11. c. 4.*

C O N T R A A N A B A P T I S T A S

scopi orationē, multi cordati uiri agre ferebant. & quanq̄ nemo hæreticorū fauebat uesaniæ, tamen Episcopi leuitas imo erga Cæsarem audacia nemini non displicebat. Quapropter si Episcopi Cæsarem Theodosium, ita nare ueluti bubalum traxerunt, ac illi cœlum polliciti sunt, mirabile nō erit, si eiusmodi lex suo tempore aduersus Anabaptistas rogata sit. Sed est ne propterea ista lex profancta & inculpata reputanda, quæ sanguinolentorū Episcoporū instinctu condita est. An non potius illud hac in re respiciendū fuerit, quid Christianum Magistratum deceat, quàm qd' uiolenta tyrannide extorqueri possit. Multo enim magis Christiano Magistratui cōuenit, ne tam sit sanguinis cupidus, atq; Ethnicorum esse solent. Conuenit quoq; illi, ut etiam ueluti Christianus animarū saluandarū curam agat, & non, ut tyrannus semp rem gerat sauitia. Qui uero illud dici potest salutem animarū quæsisse, si miseri Anabaptistæ, qui tantum simplici

simplicitate peruersi intellectus scripturae in errorem prolapsi sunt, statim gladio carnificis docentur & corripuntur, Et profecto à miseris hominibus nulla adeo timenda esset seditio, si alioqui gladio recte uteremur. Quin potius Magistratus uigilantius quæ sibi agenda sint, præuideat, suoque officio fungatur cogitantius, neque miseros per tyrannidem opprimat, neque egenum assiduis exactioibus compilet, sed pupillos ac uiduas fideliter defendat, citra personarum respectum iudicet, id quod sui officii functio desyderat, hoc facto, nihil est quod ullam seditionem pertimescat. Mali homines nullius seditionis authores sunt, sed si ueritatem fateri libere uolumus, mala & uitiosa uita Principum & Magistratum. Sunt quidem mali homines instrumenta seditionis, cæterum mala uita Magistratum una præcipua causa omnis seditiosi tumultus & motus esse solet. Eius rei comprobanda certissimum exemplum exhibet rex Dauid, qui si non peccasset adulterium committens

ARTIC. ECCLĒ

do, & Vriæ sanguinē innocenter effundendo, Absalon filius suus nunq̄ tantū potuisset, ut concitata seditione patrem p̄sequutus fuisset, etiam si adhuc maioris fuisset audaciæ & malitiæ. Quāobré Magistratui supplicii sæuitia erga simplices Anabaptistas mitigāda & tollēda est, ac eos Euāgelio puniēdos relinquat. Alias uero gnauiter det operā, ut pacate & honeste concordēs uiuant omnes. Nam qui aduersus cōmunem tranquillitatem & Magistratum peccauerit, siue baptizator seu rebaptizator fuerit, ille meritū supplicii ab illo sufferendū sibi non ignoret.

ARTICVLI

INSPECTIONIS ECCLĒ
suarum Saxonix, emendati.

I

De decalogo, an doceant decalogū,
ex quo tradant doctrinā timoris. De p̄ccatis
corporalibus & perpetuis.

Quomo

S I A E S A X O N I A E.

II

Quomodo fidem doceant, quid fides,
quomodo consequamur eam, & quomo-
do doceant homines iustificari.

III

Quid doceant de Sacramētis Baptis-
matis, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ.

IIII

Sit ne uerum corpus Christi in pane,
uerusque sanguis in calice, & quomodo
hoc probent.

V

Quis fructus sit ex mâducatiōe petend⁹.

VI

De baptismo paruulorum, & rebapti-
zatione.

VII

De pœnitentia, quid sit, & quæ sunt
eius partes.

VIII

De charitate, & obediētia erga Magi-
stratum, de cruce, de patientia, & aliis
fructibus spiritus.

ARTIC. ECCLĒ

IX.

De coniugio, de timore Dei, quomodo semper cū fide sit, de insidiis diaboli,

X.

De traditionibus hominū, quomodo doceant, quæ seruandæ sint, quæ nō seruandæ, cur sint seruandæ, de uitādis scandalis.

XI.

De forma Missæ, de contionibus, de Ferijs.

XII.

De casibus matrimonialibus, de gradibus prohibitis.

XIII.

De redditibus, & usuris.

XIIII.

De mortuis, quomodo doceant.

XV.

De precatione, an enarrent orationem Dominicam,

XVI.

An Symbolon enarrent.

XVII.

De Scholis.

De Aedituis.

S I A E S A X O N I A E.

XVIII.

De Aedituis.

XIX.

De arario, de fundatione pro defun-

XX.

(ctis.

Quis nam puniat adulteros.

Pastores debent exemplū Christi sequi, qui quoniam poenitentiam & *Pastorum officium.* remissionem peccatorū docet, debent eadē & ipsi tradere Ecclesiis. Nunc uulgare est uociferari de fide, & tamen intelligi qd sit fides, non potest, nisi prædicata poenitētia. Plane uinum nouum in utres ueteres infundūt, qui fidem sine poenitentia, sine doctrina timoris Dei sine doctrina legis prædicat, & ad carnalem quandā securitatē adsuefaciunt uulgus. Et securitas est deterior quā plerūque errores antea sub Papa fuerunt. Hoc genus concionatorū describit Hier. & utuperat eos, qui dicunt, pax pax, & non est pax. Quā grauitur minatur cōcinatoribus apud Ezech. iij. Dominus præ

A R T I C. E C C L E

termittentibus hanc partem? Si dicente me ad impiū, morte morieris, non adnunciaueris ei, sanguinē eius de manu tua requiram. itaq; Paulus ait, scripturā diuinitus traditam esse ad arguendum, corripiendū &c. At nunc isti qui pœnitentiā negligunt docere, unam de principioribus partibus Euāgelio detrahūt. Pœnitentia uero sic docenda est, ut incitent auditores ad contritionem, quæ est p̄cipua pars pœnitentiæ. Et est in scripturis uocata mortificatio, de hac Ezech. dicit: cū ingemuerit peccator &c. Et Io^hel. Scindite corda uestra, Et Esa. ubi habitabit domin⁹? in spiritu humiliato.

Aliquando totum decalogum enarrant ordine, quia prædicatio legis ad pœnitentiā prouocat. Aliquando certū aliquod uitium uituperent, & copiose declarent, quā grauiter offenda^t Deus, & quas pœnas minetur. Non enim satis est p̄cepta enarrare, sed etiam pœnas cōmemorent, quas Deus minatur peccatoribus. Nec tantum de æternis pœnis, sed

sed etiam de presentis uitæ pœnis doceant. Quia dominus non tantū post hanc uitam, sed multa etiam in hac uita pœnit exempli causa, ut alios ad pœnitentiam inuiter, Gene. xviii. ait Angelus, se supplicium Sodomorū ideo Abrahamæ prædicere, q̄ sciat cum eius rei memoriam transmissurū esse ad posteros, ut custodiānt uiam Domini. Et Mose p̄cipit populo Israel, de interempto Pharaone, deq̄ aliis, quæ acciderant in exitu de Aegypto, Narrate ea filiis uestris. Nam hæc omnia non propter ipsos, ut Paulus ait, sed propter nos scripta sunt, ut discamus timorem Dei. Est autem timor domini initium sapientiæ &c.

Prodest & hic exponere, qualis status sit hoīs qui nō gubernat̄ a Deo, quia cū in potestate diaboli est, impellit ad om̄is generis flagitia. Neq̄ ullis uerbis explicari p̄t, quāta mala ip̄deant his, quos Deus nō regit, ut defendit aduersus satanā, Quo ruit Saul, quo plapsi sunt Cain, Absalon, Achab, & similes impii, quia

A R T I C. E C C L E.

Deus eos nō gubernabat, sed tradiderat in desiderium cordium suorum, Roma. i. Ita quotidie impellit diabolus desertos à Deo ad cædem faciendam, & ad alia facinora, ut per eas occasiones perdat illos.

Hæc exempla sunt exponenda multitudi-
dini, ut inuidentur ad pœnitentiam & ad
petendum auxilium à Deo, & docendi sunt
id quod Christus docet. Hæc inculcare
multitudini multo satius est, quàm quoti-
die uociferari de monachis, & esu carniū
& similibus rebus, quas uulgus uix unquā
recte intelligit.

Secunda pars doctrinæ, est doctrina
remissionis peccatorū seu fidei. Hæc in-
telligi ita demum potest, si ante doctri-
nam timoris, seu pœnitentiæ audierint
quia fides non potest concipi, nisi in cor-
de contrito. Sic igitur doceant fidem.

Primum quid sit fides.

Fides quid sit

Est autem fides, credere quod Deus
nobis condonat peccata propter Chri-
stum, & quia condonat peccata, adsit,
reget & gubernet nos, & sit saluatorus,
Sunt

S I A E S A X O N I A E .

Sunt etiam monendi homines, fideri esse non tantum credere remissionē peccatorum, sed etiā hoc accedere oportere, ut credamus, nos post condonationē peccatorum defendi & regi à Deo. Est id quoq; docendum, condonari nobis peccata, nō propter nostra merita, sed propter Christum, quia si merita nostra iuberentur respici, cōscientiæ eorum qui nulla habent merita, adigerentur ad desperationem.

Non cōdonātur peccata, propter nostra merita.

Item sunt docendi, quod etiam si habeamus merita & bona opera, tamē ea non valent ad placandū Deū, iuxta illud Dicite, inutiles serui sumus. Item, nō iustificabitur in cōspectu tuo omnis uiuēs, sed quod Christi satisfactione iustificamur. Sic igitur diligenter ostēdatur populo Christus, cur miserit eum pater, ut scilicet satisfaceret pro peccatis nostris, & ut propter Christū receptis in gratiā, detur spiritus sanctus, à quo sanctificantur, regantur, & custodiantur, electi credentes.

ARTIC. ECCLĒ

Doctores fecerunt tres partes pœnitentiæ, Cōtritionem (de ea iam diximus) confessionem & satisfactionem. Sed satisfactio non est aliqua nostra opera, sed Christus, sicut Iohannes ait, ipse est propiciatio pro peccatis nostris.

Secūdo, semper adiiciant, in quibus possit esse fides, scilicet in his quorū corda conterrita sunt, seu (ut uocant) contrita. Et arguant eos, q̄ somniāt se credere, aut fidem habere cum non habeant, timorem Dei, cum non habent cōtritum, id enim necesse est, præcedere fidem, sicut aurora oriēte sole, diem naturaliter præcedit,

Tertio doceant, quomodo corda concipiant fidem, sic enim concipiūt. Quādo Deus misertus, perterrefacit cor, & inquit alicui metum iudicii, ea scilicet, seu pœnitentia, seu contritio, si tum audiatur Euāgelion, hoc est, si audiat sibi condonari peccata propter Christum, & credat certo ignosci. Tunc cōcipit fidem cor, cum perterrefactum hoc modo erigitur

S I A E S A X O N I A B .

gitur, & concipit consolationem.
 Hæc cum uere fiunt in corde, & non simulanter, tunc fidem concipit cor, tunc etiam concipit spiritū sanctum, qui affert fructus fidei, scilicet humilitatem, castitatem, patientiam, charitatem, & similes fructus. Ibi cor concipit propositum bonæ uitæ & odiū peccati, sic Paulus ait Rom. vi. Quorū nunc pudet uos. Roma. viii. Si spiritu facta carnis mortificatis, uiuetis.

Debent autem pastores enarrare symbolon Apostolorū Ecclesiis. Quidā somniāt credere, esse id quod tenere historiam de Christo, eaq; cognita, iustificari homines, uerum hi longe aberrant. Nam ea demum fides iustificat, quum credit remissionem peccatorū. Ideo in enarratione symboli, iubeāt ad eum articulum respici (Credo remissionē peccatorum) ad illum omnes articulos superiores referendos esse doceant.

De Cruce.

Hactenus tradidimus doctrinam iu-

stificationis, nunc de fructibus dicemus. Iustificatur enim homo per fidem, nō ex humanis meritis seu operibus. Sed fides non est nisi in corde contrito, seu mortificato, seu agente pœnitentiam. Ita cōtritio, seu pœnitentia præcedit fidem. Nunc de cruce dicemus. Primū docendi sunt homines, omneis afflictiones corporales & spirituales, malam ualitudinem, inopiam, & similia, esse opera Dei, sicut Hierem. docet Thre. iii. Quis est qui dixerit, ut fieret Domino non iubente? Ex ore altissimi, nonne egredientur bona & mala.

Secundo doceant, propter quam causam Deus nos adfligat. Adfligit em̄ nos, ut prouocet ad pœnitentiam, nam afflictiones sūt partes legis, & pœnæ pro peccatis nostris irrogatæ. Sed sicut lex non arguit nos ut perdat, sicut Paulus ait, Cōclufit omnia sub peccatū, non ut perdat, sed ut omniū misereatur. Item, Nolo mortem peccatorū, ita afflictiones arguunt nos, ut prouocent ad pœnitentiā
 Idco

Ideo dixit Salomon, Quem diligit Deus, corripit, Et Paulus, Dū iudicamur, corripimur. Sunt exempla recitāda David, qui ait, Bonum mihi, q̄ humiliasti me, ut discerem iustificationes tuas, Itē Manasse. ii. Paralip. xxxiii. qui postq̄ coangustatus est, orauit Dominū Deum suum, & egit pœnitentiam ualde coram Deo patrum suorū, deprecatus est eum, & obsecrauit intente, & audiuit orationem eius. Item alia multa ex scripturis petenda sunt.

Tertio, in pœna, seu afflictione præstanda est patientia, id est non debemus irasci, seu maledicere Deo, sicut Israelitæ in exitu murmurabāt aduersus Deū, Sed potius debemus agnoscere & fateri, q̄ eiusmodi pœnam meriti sumus pro peccatis nostris. Nos etiā sumus adiudicati morti, Ita David præstat patientiā, dum ait, Præcepit ei Dominus, ut malediceret. Et debemus Deo gratias agere, q̄ nos per hanc occasionem ad pœnitentiam uocat,

A R T I C. E C C L E.

Quarto, nihil horum, quæ supra diximus in afflictione satis est præstare, sed oportet accedere ad id, quod summum est, scilicet, orationem & inuocationem Dei, ut Deus aut gubernet, aut liberet ab hac afflictione, sicut scriptum est Psal. xlix. Inuoca me in die tribulationis, Hinc igitur locum de oratione diligenter inculcent populo.

De Oratione,

Oratio, est petere aliquid à Deo, aut Deo pro accepto beneficio gratias agere. Sunt autem hæc tradenda de oratione.

Primum, quod Deus non tantum permittit orari, sed etiam præcipit, Lucae xviii. sicut præcipit nobis non facere eadem, non moechari. Proinde sicut peccant qui eadem faciunt, qui furantur &c. ita peccant etiam qui nunquam orant. Hic exaggeranda est magnitudo diuinæ bonitatis, quæ hic uidemus ineffabilem esse, cum non tantum largiri uult bona, sed etiam præcipit, ut postulemus, eum patrem putamus esse clementem, qui rogatus libenter

ter largitur bona. Sed quanta clementia est, praecipere omnibus, ut quamplurimum postulent.

Et quoniam oratio est fidei exercitium, hic maxime sentimus fidei infirmitatem, neque enim credimus tantam esse bonitatem Dei, quantam pollicetur uerbo. Proinde in hoc loco castiganda est fidei nostra imbecillitas, & sicut Christus taxat imbecillitatem in Apostolis modicae fidei,

Secundo, in oratione promissio diuina consideranda est, quod Deus pollicitus sit se nos exauditurum esse Matth. ii. Dabit bona petentibus se. Item, quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis. Requiritur igitur fides in oratione, ut credamus, quod Deus sit nos exauditurus, quia qui praecipit orare, promittit se uelle exaudire & iuuare.

Nec debemus absterreri, quia nos sumus indigni, sicut enim nos iustificat propter Christum, non propter nostra merita, ita quoque exaudit nos propter Christum & suum praecipitum, & suam pro-

missioné, non propter nostra merita. Et tamé hic docendi sunt homines, q̄ eos qui non agunt pœnitentiã, non exaudit Deus, q̄a oratio impii abominatio est. Item, clamabũt, & ego nõ exaudiã, Itẽ. Eccl. xxxiiii. Orationé illi⁹ q̄s exaudiet̄

Peccata nostra nõ debent nos absterere, quo minus credamus nos exaudiri. Si tamen pœnitentiã agimus, & credimus nobis ignosci propter Christũ. Ideo Paulus ait: Orate sine ira, id est, cũ patientia, & sine hæsitatione, & cũ fide, credentes, q̄ Deus sit nos exauditurus.

Tertio docendi sunt homines, oratione aliquid petere, aut gratias agere pro aliquo accepto beneficio. Nõ orant qui longas orationes docent dicendas esse, ut pro peccatis nostris satis faciamus, sed docet, ut Christus uocat, multiloquiũ. Hoc potius agamus, ut postulemus aliquid à Deo. Et sunt hortandi homines, ut orent, nõ tamé non tantũ pro suis necessitatibus, sed etiam publicis, ut pro Magistratib⁹, pro pace, pro gloria Euãgelii

geli, pro annona, ut Paul⁹ iussit. i. The^ssalon. ii. Et prodest aliquñ in Ecclesia cõmunes orationes facere, exhortariq; homines, ut pro publicis necessitatibus precetur Deum.

Quarto, docendi sunt homines, ne desistant orare, aut diffidunt Deo, etiã si non statim impetrèt, quod petent & uolunt, sed pergant orare, quia Deus ideo differt exaudire, ut exerceat fidem nostram, sicuti apparet in Syrophœnissa. Item Lucae xviii.

Aliquñ Deus nõ id, quod petimus, sed meliora dat, ideo permittere eius uoluntati debemus, hoc ipsum, qd petimus, ut meliora uelit dare. Ideo em̄ dicimus in oratione dominica: Fiat uoluntas tua. Et rogemus, ut det nobis obedientiam. Credere enim debemus, preces exaudiri, & non esse irritas. Sed aliquid impetraturas esse, quod quale sit, aut qñ contingere nobis debeat, Deo permittendũ est. Breuiter, quo nos plura & Deo postulare audemus, eo lubētius largiur Deus,

A R T I C. E C C L E.

sicut in Magdalena apparet, ideo enim
 multa remittuntur ei, quia multum dilexit;
 id est, multa causa est sperare & postulare.
 Et sic docendi sunt homines exercere fi-
 dem in oratione. Est autem populo ora-
 tio Dominica diligenter & simpliciter
 enarranda.

I.

Pater noster qui es in caelis. Ubique
 ades, & exaudis nos.

II.

Sanctificetur nomen, id est cognosca-
 tur, ut deinde praedicetur & celebretur.
 Cognoscitur, quando scitur, quod iudicet
 peccantes, id est, uere timere iudicium
 Dei. Secundo cognoscitur, quando sen-
 timus, quod ignoscat propter Christum, id
 est uere credere. Sic definit cognitione
 Dei Hier. ix. In hoc gloriatur uir, nos-
 se me, quod sum Deus, faciens iudicium &
 misericordiam.

III.

Adueniat regnum tuum, id est, gu-
 berna nos, quia sine te nihil possumus fa-
 cere.

Fiat

III.

Fiat uolūtas tua, id est, da nobis obediētiā, ut toleremus uoluntatē tuam.

V.

Panem nostrum quotidianū, id est, omneis corporis necessitates, pacem, uisum, bonam ualeitudinem, bonam famam, prudentiā in administrandis corporalibus & ciuilibus rebus, literarum & similia. Hæc doceant etiā dei dona esse, iuxta illud: In ipso sumus, uiuimus, & mouemur.

VI.

Dimitte nobis debita nostra, & ne nos inducas in tentationem, id est, ne si ne nos uinci in tentatione.

VII.

Et libera nos à malo, id est, ab oībus aduersitatibus corporalibus & spūalibus.

De fructibus Spiritus.

Quum tradiderint doctrinam iustificationis, doceant nō semel absolui pœnitentiam, sed ulterius mortificandam esse carnem, & timorem Dei debere cre

scere, & crescente timore, crescere etiã
debere fidem;

Hic etiam ad officia charitatis diligẽ
ter adhortent eos, quos docent & ad ele
emosynas elargiendas. Et doceant fidẽ
exercendam esse, quum hac spe largian
tur eleemosynas, q̄ Deus uicissim nobis
suppeditaturus sit uictũ & similia, iuxta
illud: Date, & dabitur uobis. Item, libera
li oculo &c. Et hic docẽdi sunt homines,
q̄ omnia ista etiam corporalia sint dona
Dei, iuxta illud: Benedictio Domini di
uites facit. Itaq; si largiantur eleemosynas,
Deus augebit nostram rem familiarem,
dabit publice annonam uberiolem, pa
cem, & similia bona: non quia facimus
nos, sed quia talia ipse promisit facienti
bus. In primis largi erga sacerdotes esse
debent, quia scriptũ est, Duplici hono
re digni sunt, quoties aliquẽ locũ affert
historia Euãgelica, ubi uicium aliquod
reprehenditur, ibi hortentur ad pœnitẽ
tiam, & colligant argumenta, quanto
pere Deus id uicium oderit, quã
gras
uiter

inter puniat. Addūt etiam ex scripturis,
aut aliunde exempla, & contra exigant
bona opera, & doceāt, quā seuerē hoc
Deus exigat, qui prēmia sit redditurus
pro illis operibus.

Dicendū est aliquando de aliis fructi-
bus Spiritus, de castitate, de mansuetu-
dine, humilitate. Non autem ita in his
locis cōmorentur, ut nō saepe redeant ad
doctrinam fidei: ad hanc saepe est redeū-
dum & dicendū quomodo iustificet, si-
cuti supra exposuimus, praesertim, quā-
do historia Euangelii offert exemplū fi-
dei seu promissionis, ibi tum ita tractēt
fidem, ut dicant, non posse sine poenitē-
tia existere.

Neq; tamē semper de sola fide dicant,
sed tractent etiam doctrinā operū & poe-
nitentiam in aliqua certa uirtute, non-
nunq; cōtionem cōsumant, ut in tractan-
da sobrietate, & insectatione ebrietatis,
in tractanda castitate, insectandis scors
ratoribus. Aliquādo de elemosynis di-
cant. Et sicut supra dixi, proderit aliquñ

ARTIC. ECCLĒ

ordine per aliquot contiones decalogū enarrare, aliquñ de oratione dicant, de qua tamē quū dicunt, necesse est fidei naturā declarare, Et ibi populi præsentēs necessitates cōsiderent, ut inopiam, aduersam ualeitudinem, aut similia. Ante aduersus morbum comitiale m colebāt Valentinum, aduersus morbum pecudum Antoniū, aduersus pestem Sebastianum, Rochum &c. In his omnibus necessitatibus doceantur auxiliū postulare à Deo, quia Deus omnibus necessitatibus nostris uult opitulari, ut hæc & similia populus assuescat Deo commendare. In his paruis rebus fidei tyrociniū faciendū est, sicut iacob ait: Si Dominus dederit mihi panem, aquam, uestem, erit mihi in Deum. Item, iumenta & homines saluabis Domine. Valde em̄ incōmode docent, qui non aduofaciant uulgus ad postulandū auxiliū à Deo, etiā in corporalibus afflictionibus.

De Magistratibus.

Inter omnia charitatis officia præcipuum

puum est obedire Magistratibus. Hic locus diligenter est tractatus Roman. xiii. Tantum hoc agant cōcionatores, ut cū saepe enarrent populo, potest enim tractari in enarratione quarti præcepti, de honorâdis parentibus. Et diligēter doceant homines, etiam si Magistratus iniuriam faciunt subditis, tamen eam ferendam esse. Et nō parandam esse uindictā aduersus illos, iuxta sententiā, Qui resistit Magistratui, iudicium sibi acq̄xit.

Hic etiam exempla debent proponi, quibus uideant seditiones diuinitus grauissime punitas esse, sicut Chore, Amelch, Absalon, & multi alii testantur. Hæc multo utilius est inculcare multitudini, quàm assuefacere eos ad contemptum Magistratū, hoc faciunt, qui incaute docent libertatem Christianam.

Hæc etiā de legibus, sententiis, & editis iudicium in singulis urbibus, docendi sunt, quod sint edicta diuina, hoc est, q̄ Deus illis obediri tanq̄ suæ uoci uelit, Sic enim ait Salomon: Diuinitatio in la-

ARTIC. ECCLĒ

biis regis, id est, quicquid reges seu Magistratus pronunciant, id pro Dei uoce amplectendū est & obtemperandū, tantquam manifestæ uoci de cœlo.

Quidam indocti de legibus clamitāt, quod nō liceat uti Gentilibus, seu Imperatorum legibus, sed malunt res iudicari ex legibus Mosaicis. Hi quoq; errant, quia Deus approbat gladium & ordinationem Gentiliū Magistratum, Rom. xiii. i. Timo. ii. & Acto. xv. Luca iii. Esto te contenti &c.

Licet itaq; uti gētilibus legibus, quia Deus dedit nobis legem naturæ, quam sequētes, possumus leges de ciuilibus rebus condere, Deo placentes, ad Rom. ii. Habent legem scriptam in cordibus. Et sicut Deus non exigit à nobis Cæremōnias Mosaicas, ita nec *πλιπκὰ* Mosaicæ seu iudicialia, ut uocant.

Honore afficere Magistratus; est nō tantū obedire, sed summus gradus honoris est, pro eis orare, & Deo gratias agere, quod per eos qualicūq; pace fruimur:
nes

S I - A E S A X O N I A E :

nec omnia latrociniis & cædibus infesta
fiant. Inestimabile beneficiû est, qualẽ-
cunq; ordinationẽ civilem cõseruare iu-
dicando, puniendo fontes, prohibendo
cædes, furta, & similia. Huius beneficii
magnitudinem diligenter inculcent po-
pulo Concionatores.

De Timore Dei.

Supra dixi fidem non existere sine ti-
more Dei, hoc ideo diligentius est incul-
candum, quia Christus his, qui iustifi-
cati sunt tantum impendere periculi af-
firmat, ut dicat Satanam expulsam, co-
nari redire, stipatum aliis septem, & ac-
cedere aliquando, ut nouissima fiant pri-
oribus peiora. Has insidias diaboli debet
declarare populo, quia Euangeliû reue-
lat & arguit potestates tenebrarû, Ioan.
xvi. Spiritus sanctus arguet mundû de
peccato, iusticia, & iudicio,

De Iusticia.

Mûdus. n. iudicat iusticiã esse tantû ex
terna opa, seu ciuilẽ obseruationẽ legis.

ARTIC. ECCLES.

Sed spiritus sanctus docet nos, nostra opera non satisfacere Deo, sed Christum satisfactionē & propitiationē esse, itaque fide iustificari.

De Iudicio.

Quia mundus non iudicat Satanam nobis nocere, sed spiritus sanctus docet nos, potestatem Satanæ debilitatam esse à Christo, sed impiis cum dominari & impellere ad omne genus flagitii.

Est autem duplex timor Dei, Quidam est sine fide credente, quod Deus misereatur nostri, & recipiat nos in gratiam, sicut Satanas timet Deum. Et quantum credat Evangelii historiam, tamen non credit sibi ignosci à deo. Huc pertinet quod Iacob ait, Dæmones credunt & cōtremiscunt. Hic timor uocatur seruilis.

Alius est timor, cum fide cōiunctus, ita ut cor perterritum rursus erigat, & cōsoletur fides, credens deum esse placatum. Taliter sentiuntur & exercent sese mutuo timor & fides, nec ociosæ sunt cogitationes animi, sed necesse est reuera perhorrescere

S I A E S A X O N I A E.

rescere animos timore, & postea iterum
consolationem & gaudium concipere.
Hic timor uocatur filialis, de quo dictū
est: Deū time, & mandata eius serua &c.
Item, Timenti Deum, nō deerit ullum
bonum.

D E S A C R A

mentis.

Baptismus est signum pœnitētiæ. Si
cut eū imergimur aquæ, sic oportet
nos semp̄ terrefieri, mortificare uerē
homine, id est, cōteri nos, seu perterrefie
ri. Ideo habemus in Euāgelio p̄dicatio
nem pœnitētiæ: Agite pœnitentiā, quia
appropinquabit regnum cœlorū. Item
habet adnexam promissionem: Qui cre
diderit & baptizatus fuerit, saluus erit.
Doceant igitur effectum baptismi per o
mnem uitam debere durare, hoc est,
semper nos debere pœnitentiā agere,
& simul credere, quod Deus uelit nobis
ignoscere. Et sæpe admoneant huius ba
ptismi populum.

H

A R T I C. E C C L E.

Item caueat admittere rebaptizati-
 nem, quia prior baptismus paruulorum
 imptobari non potest, sicut nec circun-
 cisio paruulorum. Et circuncisio & ba-
 ptismus sunt eiusdem rei signum. Nec
 ualet argumentum, paruulos nondum
 habere rationem, ideo nec fidem posse
 habere, quia Deus agit in eis, etiamsi
 ratione non utantur, sicut apparet de cir-
 cuncisione, Ego ero Deus eorum. Item,
 Sinite paruulos ad me uenire.

E V C H A R I.

stia Signum.

Primum sic doceant, iuxta Verbu
 Christi esse cu pane ueru corp⁹ Chri
 sti, cu calice ueru sanguine, quia Domi-
 nus ita uocauit. Et Paulus ait discernen-
 du esse corpus Domini. Itē Christus ait:
 Hic est calix nouum Testamentu, Testa-
 mentum sanguine coditum, non signo
 sanguinis. Item, Panis quem frangimus
 est communicatio corporis Christi, no
 ait,

SI AB SAXONIAE.

ait, est communicatio spiritus Christi.
Huc faciunt ueterū scriptorū sententiæ.
Secūdo doceant, quod sicut Christus
instituit, ut utraque specie utamur, su-
mendam esse utranq; speciem. Cypria-
nus ait, q̄ nec minimū discedendum sit
à Christi mandato & præscripto. Sed ta-
men si adhuc aliqui infirmi essent, nec
fatis eruditi, hi sinendi sunt suæ consci-
entiæ, ut altera specie tantū utantur. Et
hic docendi sunt homines, ne alter alte-
rum iudicet.

Tertio, quod maxime necessarium
est, manducatione corporali non iustifi-
cari homines, sed manducationem esse
signum, quod nos admoneat, ut creda-
mus nobis remitti peccata. Augustinus
uocat Sacramentum uisibile Verbum,
quia non aliter habet se, quàm ipsum
corporale Verbum, ut em̄ in aurem ip-
sum Verbum incurrit, ut moneat, sic
Sacramentum incurrit in oculos, ut mo-

A R T I C. E C C L E A

neat nos promissionū diuinarum, & excitet ad credendum. Porro promissio ad nexa huic Sacramento hæc est, Corpus Domini traditum esse pro nobis. Item, Hic est calix noui Testamēti, id est, nouæ pmissionis, scilicet promissæ gratiæ, & omnium bonorum spiritualium.

D E P O E N I T

tentia.

Iam dixi pœnitentiam non esse distinctum Sacramentū ab aliis, sed significari tum à Baptismo, tum à manducatione corporis Domini & sanguinis. Ita pœnitentia per omnem uitam durare debet, iuxta illud: Si spiritu facta carnis morificaueritis, uiuetis.

Partes pœnitentiæ sunt contritio, id est, dolor de admissio peccato, seu uere perhorrescere iudiciū Dei, & sentire quod sumus rei æternæ mortis. Talis contritio in aliis frigidior, in aliis uehementior est. Est igitur orandum, ut Deus efficiat uerissimā, sicut & Propheta Hierem. dicit

dicat: Postquam ostendisti mihi, percuti femur meum. Semper autem homines ad cōtritionem adhortādi sunt. Hac ipsa contritio uocatur Mortificatio ueteris hominis, uocatur etiam cognitio peccati, eamq; Deus efficit.

Secūda pœnitētiæ pars est Confessio, quum Deo confitemur peccata, id est, fatemur nos iure puniri. Et tamen rogamus ueniam, iuxta Psalmū iii. Dixi confitebor aduersus me iniustitiam, & tu remisisti impietatem peccati mei. Est & alia confessio, quæ fit sacerdoti, in hac nō est exigenda scrupulosa enarratio omnium debitorum, est enim impossibilis iuxta illud Psal. Delicta quis intelligit? Sed tamē ad Eucharistiam nemo admittendus est, nisi antea exploratus. Interrogari autem debent, non tantū quid de Eucharistia sentiant, sed etiam an doleant se peccasse, quomodo credant se consequi posse remissionē peccatorū. Postea hortandi sunt, ut proponāt, si quo casu

ARTIC. ECCLĒ.

maxime anguntur. Est etiam exponendum eis, quod Deus dedit clauēs ecclesiæ uice & loco Dei, itaq; absolutionis sententiæ credant propter Christum.

Satisfactio ita docenda est, non esse aliam satisfactionem, nisi passionē Christi, & sic augeatur in eis contritio, tanto pere displicere Deo peccatum, ut nulla creatura pro peccatis satisfacere poterit, sed ipsum solum Dei filium esse mittendū, qui satisfaceret. Necessē est igitur Deum uehementer odisse peccatum, & ualde duros esse, qui, cum uideant filiū Dei pro nostris peccatis occidi, non commoueantur, nec cogitent, quantas penas daturi sint, quum pergunt peccare.

Secundo augeri fides debet, cum audiant tantam esse misericordiam, ut Christus ipse suam mortem uoluerit pro nobis offerre. Quæ potest alia uberior consolatio esse in corde afflicto, quàm cum audiant Christum peccata sustulisse, & suam satisfactionem uelle respici, non respici

respici nostra aliqua opera. Conscien-
tia enim horrore iudicii tacta, sentit ea
non esse satis ad placandum Deum. Fi-
des autem est certe sentire, quod propter
Christum peccata nobis cōdonata sunt.
Et quod Deus iam receptum in gratiā,
uelit regere & defendere.

D E C O N I V -

g i o.

Diligenter etiā inculcari debet cōiu-
gibus, ut cogitēt, se a deo copulatos
esse, propterea credant illud uitæ genus
placere Deo, & Deum per omnia fortuna-
turum esse. Multæ sunt cōiugum aduer-
sitates. In his expectent à Deo cōsolatio-
nem, credant Deum opitulaturum esse,
quādoquidem per ipsum copulati sunt,
iuxta illud: Quos Deus coniunxit, ho-
mo non separet. Item Salomon; hauri-
et uoluptatē à Domino, quasi dicat, Do-
minus in aduersis cōsolabitur coniuges.
Sæpe uir, sæpe mulier, sæpe liberi peri-

ARTIC. ECCLESIAE

clitabuntur. Aliquando angit eos inopia, aliquando educatio liberorum. In his casibus recurrant ad hanc auctoritatem: A Deo copulati estis. Itaque speremus & postulemus ab authore nostrae societatis auxilium.

Secundo hortandi sunt coniuges, ut alter alterum toleret, in tanta infirmitate animorum humanorum, saepe causas dissidii incidere, quas discant per patientiam mitigare. Hac de re diligenter praecipit Petrus.

Tertio docendi sunt, ut uasa sanctificent, hoc est, ut moderentur uoluptate.

DE CASI

bus prohibitis.

Superest, ut moneantur Pastores de casibus prohibitis coniugii, qui uarii incidunt, ideo in illis diiudicandis cauti esse debent. Primo, non admittatur, ut contrahant personae contra gradus prohibitos in lege Mosi. Notum autem est, qui

qui gradus sint, Leuitici xviii. Aliubi auunculus, aut patruus neptem ducit, hic quoq; casus in Leuitico prohibitus est. Propterea dissuadeant huiusmodi coniugia.

Causa diuortii, est adulterium. Sed hic priusquam fiat diuortium, semper reconciliatio tentanda est, nec licet discedere ab adulterio, aut reiicere adulteram sine iudicio Ecclesiae, hoc est, eorum, quibus commisit Ecclesia.

Item non licet ei personae, quae discessit ab adultero, contrahere matrimonium cum alia, nisi diuortium coram Ecclesia, id est, publice coram his, quibus commisit cognitionem Ecclesia, factum sit.

Quid si alter coniugum alterum deserit? Respondeo, In hoc casu nihil temere statuendum est, sed diligenter requiratur persona, quae discessit, nec innocenti personae permittatur aliud matrimonium contrahere, nisi antea per legitimos Magistratus sit requisita persona, quae discessit.

ARTIC. ECCL E.

Quid si mulier agrotet morbo Galli-
co, seu lepra, liceat aliam ducere? Res-
ponso, Non licet, nec morbum esse cau-
sam rescindendi matrimonii, nec sene-
cta causa est diuidendi. Igitur Pastores
in his casibus iudicandis cauti sint. Quid,
si quis contraxit cum aliqua, & postea
etiam contraxit cum secunda, eamque
stuprauit, utram habebit? Respondeo.
Primam, quia fides data ualet, Secunda
decepa est. Non enim potest promitte-
re, quod alteri tradiderit. Sic praesentia
Iura decernunt, quibus obtemperare co-
uenit.

Quod si quis stuprauit uirginem, an
cogendus est ut ducat? Charitas est ut du-
cat, & ut hoc faciat, hortandus est, Sed
si non uult ducere, dotet eam. Ea est in iu-
re poena constituta stupranti, aut du-
cat, aut dotet.

Quod si quis ducat contra parentum
uoluntatem, debet retinere? Respon-
deo, aequum est, ut retineat, Quia quan-
quam

S I A E S A X O N I A E .

quàm parentes habeant ius aliquod , ta-
men eo iure uti debent sine iniuria alio-
rum. Debent tamen à Magistratibus ali-
qua mediocri pœna puniri , qui contra-
hunt contra uoluntatem parentum , si
parentes hoc non ultro condonant libe-
ris . Item sunt uidendæ causæ , cur pa-
rentes cupiant rescindi contractum.

D E T R A D I T I O .

nibus Humanis.

IN hoc postremo loco tractando , ma-
gna pars Concionatorû plurimû col-
locat temporis , quum loci pœnitentiæ ,
timoris , fidei , bonorum operum , obe-
dientiæ erga Magistratus , multo magis
necessarii sint ad instituendâ conscienci-
am & mores , quàm hæc disputatio de
traditionibus humanis. De timore Dei
interim nihil dicunt : isti quid aliud fa-
ciunt , quàm quod ait Christus , gluti-
unt Camelum , & colant culicem. Pro-
pterea moneo Concionatores , ut uulgo

ARTIC. ECCL E

recte de hoc loco dicant & caute. Tra-
stent ea potius, quæ ad ædificationem
faciunt, nempe superiores locos. Namia
enim insectatio traditionum humana-
rum, quid facit aliud, quàm ut uulgus
adsuescat ad omniũ legum humanarũ,
& diuinarum contemptum. Non enim
discernit uulgus satis inter diuinas & hu-
manas leges. Itaq; hoc genus scandali
summe cauendum est docentibus.

Traditionum, aliæ manifeste præci-
piunt contra diuina præcepta, hæc non
sunt seruandæ, quia dicunt Apostoli Acto.
v. Oportet Deo magis obedire, quàm
hominibus. Huiusmodi sunt nondinati-
ones Missarũ, Missæ pro defunctis. Nam
Missæ est instituta ut esset Sacramentũ,
seu memoriale uiuorum, ad exercendũ
eorum fidem, mortui uero nullo opere
possunt exercere fidem suam. Sic etiam
traditio est de cœlibatu, quia pugnat
cum loco, ubi Paulus ait; Melius est nu-
bere quàm uri. Cogit enim traditio il-
la eos

S I A E S A X O N I A E.

la eos, qui uruntur ad peccandum.

Secundo, quaedam traditiones sunt de mediis rebus. De his ita doceant, eas nō esse necessarias ad iustificationem, sicut Christus ait: Frustra colunt me mandatis hominum. Sed inter has, quaedam sunt utiles ad pacem Ecclesiae, ut observatio Dominicæ, aut aliarum feriarum Paschatis, Pentecostes, Natalis, aut similibus. Oportet certum diem populo constitui, quo conveniat ad discendū, nec semel rota historia Evangelica traditū potest. Quare alia aliis diebus tradit, alia in Paschate, alia in Pentecoste, alia in Natali docentur. Ad hunc usum tales traditiones servandæ sunt, quia præcipit Paulus: Omnia fiât in Ecclesia decore. Erit enim confusio, si non constituantur certus dies multitudini, quo conveniat. Huiusmodi etiâ ordinatio cantionum est. Esset enim cōfusio, si suam quisq; cantionem decantaret, & nō certam aliquam Cantilenam omnes canerent.

ARTIC. ECCLES.

Sic igitur hæ traditiones sunt seruandæ, non tanquam necessariae ad iustificationem, sunt tamen utiles ad pacem, & sicut longa ueste, non militari sacerdos libere utitur, & alia, alio labore, uel negotio uti potest.

Si quis argumentatur, potestatibus esse obediendum, & potestatem præcipere omnes traditiones seruari. Item, Supra Cathedram Mosi sederunt scribæ, quicquid dicunt, facite. Respondeo. Obediendum est potestati, sed si præcipiat facere contra præceptum Dei, iam Deo plus obediendum est, & Christus iussit Pseudopphetas uitari. Porro omnes traditiones, etiam mediæ sunt contra Euangelion, quando exiguntur tanquam Dei præcepta necessaria ad iustificationem, quia Paulus ait: Nemo nos iudicet in cibo aut potu &c.

Item uocat doctrinas Dæmoniorum.
Sed in uiolandis traditiõibus seruanda est moderatio, ne offendamus infirmos

S I A E S A X O N I A E .

mos . Infirmi autem sunt duplices , Alii accipiunt occasionē licentiæ , ut magna pars vulgi , nesciens quam ob causam liceat uiolare traditiones , nec discernunt inter præcepta dei , & traditiones hominum , iuxta induit contemptum omnium legum , diuinas & humanas traditiones contemnere . De hoc gradu scandali dictum est : Væ homini per quem ueniunt scandala . Alii sunt infirmi , qui nondū satis sunt instructi , & suspicantur doctrinam falsam esse , itaq; abalienantur à reliquis doctrinæ partibus necessariis . Paulus ait , se malle mori , quàm offendere fratrem . Item , Si haberē fidem , ut montes transferrem , charitatem autem non habeam , nihil sum . Cedit igitur in tali casu fides aliquandiu charitati , propterea huiusmodi offensiones diligenter uitandæ sunt . Hæc satis est monuisse .

De traditionibus hominum nō prodest usque adeo multum quotidie disputare apud vulgus . Quare non potius hortan

tur eos ad seruitatem & ut Paulus ait,
 Qui uocatus est in circūcissione, nō ac-
 cerlat præputium. Qui est apud eos, qui
 uescuntur carnibus, uescatur in nomine
 domini, Qui est apud alios non uescens
 tes, non iudicet eos, & abstineat. Hoc
 consilium dedit Ambrosius matri Au-
 gustini, ut Romæ seruaret ritus Roma-
 nos, Mediolani Mediolanēses ritus, quia
 sciret quod non iustificent,

Diligenter etiam discernant Ecclesia
 sticas traditiones, ne putent legibus ci-
 uilibus conscientias non teneri. De his
 enim Paulus ait: Obedite non solū pro-
 pter metum, sed etiam propter consci-
 entiam,

DE LIBERTA- te Christiana,

Libertas Christiana primū hæc est, ha-
 bere remissionē peccatorū per Chri-
 stum, & consequi spiritum sanctum, per
 quē liberemur à potestate diaboli. Ioh.
 iiii.

iiii. Si ucs filius liberarit, uere liberi estis. De hoc gradu libertatis diligēter docendum est, nam hæc affert cōscientiis maximam utilitatem. Nam qui luctantur cum peccatis, quum sciunt sibi promissum esse auxilium, aduersus infirmitatē carnis, aduersus diabolum, ne uincant, ne rapiantur ad peccandū, magnam habent consolationem.

Secūdus gradus, est liberatos esse nos à lege Mofi, sicut Paulus ait ad Ephe. ii. & Coloffenses. ii.

Sunt autem legis tres partes, Decalogus, Cæremoniæ, & iudicialia. Sumus itaq; liberati ea pte legis, quæ nõ exigit iustitiam cordis. Hæ sunt cæremoniæ & iudicialia. In lege Mofi primogenitus habebat duas partes hæreditatis. Hæreditates diuidūtur nunc iuxta Romanas leges, licet enim uti gentilibus legibus, quia Deus approbavit gladium gentiū. Item leges gentilium sunt ex legibus naturæ collectæ. Porro leges naturæ sūt

ARTIC. ECCLĒ.

etiam diuinæ leges, Rom.ii. Sunt autē tales, Neminem lædere, suum unicuique tribuere, ab alterius uxore abstinere, ceteris legibus matrimonia contrahere, alere sobolem, reddere gratiam, obedire Magistratibus. Hæc omnia Deus scripsit in animis nostris.

Quum autem uocamus diuinas, scriptas in saxo, cur non uocamus etiam leges diuinas, scriptas in cordibus nostris? In lege Mosis Decimæ tantum dabantur sacerdotibus, apud nos Decimæ illis dæ sunt, quibus eas Magistratus nostri tradi iusserūt, Sic legibus nostris suspendimus fures, Lex Mosis non suspendit.

Decalogus autem exigit iustitiã cordis, propterea non est abrogatus, quia Christiana iustitia, est iustitia cordis, non externa quædam uel Cæremonia, uel πολιτεία. Sed sicut Paulus ait. πολιτεία μα ἐν οὐρανοῖς. Propterea etiam Decalogus est repetitus in Euangelio, & exigitur, sicut ait Dominus: Non peribit apex

pex de lege . Hæc pars legis, quæ scripta est in cordibus, non potest aboleri, cum natura humana non sit abolita, in qua scripta semper extat. Hæc docentur copiose in Actis. xv.

Hunc gradum libertatis, de politicis ordinatiõibus, & iudicialibus, oportet tenere eos, qui docent in Ecclesijs, quæ cum non tenerent ante biennium auctores seditionis, magna alimenta furoris sumpturunt inde, qui Decimas uolebãt eripere nobilitati, uolebant uenationes publicari, syluas cõmunes reddere, quæ erat prædam potius, quàm libertatem Christianam docere.

Postremo autem infimus gradus libertatis est, quod Deus non exigit ad iustificationem traditiones humanas. De hoc uno gradu, quem facile est ex prædictis cognoscere, tantum docent plerique de superioribus rebus magis necessariis, nihil aut raro loquuntur, quod est plane glus tix Camelum, & deuorare Culicem,

ARTIC. ECCLE
DE LIBERO

Arbitrio.

Volo etiam nō nihil de Libero arbitrio adscribere, quomodo doceri debeat, de quo pleriq; ualde incommo- de loquuntur.

Voluntas humana est ita libera, ut fa- cere aliquo modo possit iusticiam car- nis, seu iustitiam ciuilem, ubi lege & ui cogitur, ut Non furari, nō occidere, nō mœchari. Paulus enim, cum iustitiam carnis uocat, docet esse quandam iusti- tiæ partem, quam caro suis uiribus fa- ciat, Rom. ii. Gētes natura faciūt, quæ legis sunt. Quid autem faciunt nisi ciui- lem iusticiam? Exigit autem Deus ius- titiam hanc. i. Timoth. i. Lex est iniustis posita, uult Deus coherceri rudes & im- peritos doctrina legis.

Propterea doceant, in nostra ma- nu aliquo modo esse carnem frenare, & ciuilem iustitiam præstare, & horrentur diligenter ad recte uiuendū, quia Deus hanc

hanc quoque iustitiam exigit, & grauius
 puniet illos, qui adeo negligenter uiuunt.
 Nam sicut aliis donis Dei bene uti debe-
 mus, ita etiam uiribus, quas Deus natu-
 ra tribuit, bene uti demus.

Sed has uires diabolus impedit, qui
 agitat corda ad peccandum, & propemo-
 dum cogit, id ergo moneant homines,
 ut accendantur ad petendum auxilium a
 Deo, ita Deus adiuuabit etiam natura-
 lia dona.

Secundo, uoluntas humana non est
 libera, si respicias opera spiritualia, ut
 Veram fidem habere erga Deum, habe-
 re uerum timorem, cor castum, deponere
 concupiscentiam, sui amorem. Sic enim
 ait Paulus: Animalis, id est, carnalis ho-
 mo, non percipit ea, quae dei sunt, Ro.
 viii. Legi dei non potest subiici. Vera il-
 la spiritualia non potest efficere ratio, sei-
 licet, timorem dei, castum cor, gaudi-
 um, fiduciam in cruce. Atque hoc est de-
 mum ueram Christianam iustitiam diuini

ARTIC. ECCLE.

rus accipiendā esse. Ciuilis iustitia nō est
satis corā Deo, quīs etiā deus exigit eā.

DE LEGE.

Lex est docenda propter duas causas,
habet enim duos effectus, coercere
carnem, & terrere conscientiam.

Primum igitur docenda est & urgen-
da, ut coerceantur rudes homines, iux-
ta illud, Lex est iniustis posita. Non em̄
delectatur Deus ista uitæ feritate quo-
rundam, qui cum audierint non iusti-
ficari nos uiribus & operibus, somni-
ant se uelle expectari à deo, donec tra-
hantur, interea uiuunt impurissime, hi
maximas pœnas dabunt deo. Sunt igit̄
ualde obiurgādi & docētibus in Ecclesia.

Secundo, docenda est lex, ut terreat
conscientias, iuxta illud: Per legem co-
gnitio peccati, id est, homines ad pœni-
tentiam uocantur, & per pœnitentiam
ad fidem, & ad iustitiam Christianam,
Hos

S I A E S A X O N I A E .

Hos duos effectus legis ob oculos , & in
conspetu habeant , hi qui docent in Ec
clesiis , diligenter tradunt doctri
nam legis , alioqui , ubi do
ctrina fidei sine lege tra
ditur , infinita scan
dala oriun
tur ,
uulgus fit
securum , & somni
ant se habere iustitiam fidei ,
quia nesciunt fidem in his tantum
esse posse , qui habent contri
ra per legem
corda ,

F I N I S .

1874 949

STANFORD UNIVERSITY

THE
LIBRARY
OF
STANFORD UNIVERSITY
400 LATHAM DRIVE
STANFORD, CALIFORNIA 94305-5080
TEL: (415) 495-5100
FAX: (415) 495-5101
WWW.STANFORD.EDU

1 1 1 1 1